

კაჟა ეტზისელო

კოლხური
ფსალმუნები

100-ტომეული

გამომცემლობა „ანკარსალი“
თბილისი 2020

საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და
სახობალო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხური ფსალმუნები

თხზულებათა კრებული
100 ტომად

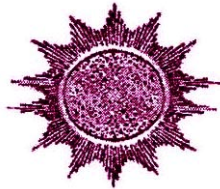
2020

საქართველოს მწიბრალთა, მცენიერთა და
სახობალო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხური ფსალმუნები

ტომი 26

2020

მთ. რედაქტორი

ოთარ შორღანიას

ისტორიის მეცნიერებათა
დოქტორი, პროფესორი,
აფხაზეთის მეცნიერებათა
აკადემიის აკადემიკოსი

© ვაჟა ეგრისელი, 2020

გამომცემლობა „**უნივერსალი**“, 2020

თბილისი, 0186, ა. შოთაბრძოლვის ხეივანი №4, ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@ymail.com; gamomcemlobauniversali@gmail.com

ISBN 978-9941-26-572-3 (ყველა ტომისთვის)

ISBN 978-9941-26-833-5 (26 ტომი)

* * *

ვაჟა ებრისელი დაიბადა ხობის რაიონის სოფელ ხორბაში. ბანათლებით იურისტი და ინჟინერია. 1983 წელს დაამთავრა მოსკოვის მაქსიმ გორკის სახელობის მსოფლიო ლიტერატურის ინსტიტუტი. ორმოცამდე წიგნის ავტორია. თარგმნილი და ცალკე წიგნებად აქვს გამოცემული საზღვარგარეთის ქვეყნების ორმოცდაათამდე ახალგაზრდა პოეტის ლექსების მცირე ანთოლოგია – „ოქროს მტვერანი“, აღექანადრა სმირნოვა-კოზლოვას მონობრაფია – „ბრიუსოველი – ალიო მაშაჰვილი“, ფილორ ტიუტჩევის ლექსები და სხვა.

1993 წელს გამოვიდა პოეტის ათასგვერდიანი, ორი ათასამდე ლექსის მომცველი ერთტომეული – „იმჟნ ნათელი“ ხოლო 2002 წელს საქართველოს რესპუბლიკის გამომცემლობა „მოლოდინმა“ გამოსცა ვაჟა ებრისელის „კოლხური უსალგუნავი“-ს ხუთტომეულის ათასზე მეტ გვერდიანი პირველი ტომი, რომელშიც ორიათასზე მეტი პოეტური ძეგლია იყო დაბეჭდილი. 2006, 2007, 2008 წლებში გამოვიდა პოეტის მეორე, მესამე, მეოთხე ათას-ათას გვერდიანი ტომეულები, ხოლო 2011 წელს დაიბეჭდა პოეტის მესამე, 1575 გვერდიანი ტომი, რომელშიც 2500-ზე მეტი ლექსია დასტაბეჭდილი.

ვაჟა ებრისელის შემოქმედებაზე ორმოცამდე მონობრაფიაა დაწერილი და ცალკე წიგნებად გამოცემული.

ვაჟა ებრისელი საქართველოს და მსოფლიოს რამდენიმე მცენიერებათა აკადემიის ნამდვილი წევრია... 2016 წლიდან საქართველოს მწერალთა, მცენიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმარ-საქართველო“-მ და საქართველოს ეროვნულმა აკადემიამ დაიწეს ქართული პოეზიის რაინდის, საქართველოს მწერალთა კავშირის, ვაჟა-ფშაველასა და ბალატიონ ტაბიძის პრემიების დაწესების, ღირსების ორდენის კავალერის, ქართული კულტურის დეკანოს მფლობელისა და „დიოკურია 2005“-ის, მწვინდობის ოქროს პარსკვლავისა და მწვინდობის დროშის ორდენის მფლობელის, სახალხო პოეტის, საქართველოს მწერალთა მცენიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმარ-საქართველო“-ს პრეზიდენტის, საქართველოს ეროვნული და ფაზისის საერო-სამცენიერო აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტის,

ავსახეთის მმცნიერებათა აკადემიის პრეზი-აკადემიკოსის, სსპარტოველოს ბანათელეებისა და სსპარტოველოს ეროვნულ და სოციალურ ურთიერთობათა“ „კარპიის“, „აიას“ აკადემიების ნამდვილი წევრის, ჩარბლის, ზუბიდიის, სობის, იყალთოს საპატიო მოქალაქის, ათას-ათას ხუთასზე მეტბვერდიანი ტომეულების „კოლხური უსალგუნების“ (ოცდაათიათასზე მეტი ლექსი) ავტორის – ვაჟა ებრისელის ახალი, რჩეული „კოლხური უსალგუნების“ ოცდაათტომეულის გამოცემა. გამომცემლობა „უნევერსალმა“ გამოსცა პრეზის ხუთასზე მეტბვერდიანი, უმაღლეს პოლიგრაფიულ დონეზე შესრულებული ტომეგი. 2019 წლის მიწურულს გამოვიდა „კოლხური უსალგუნები“-ს 100-ტომეულის პირველი ათი ტომი. დანარჩენმა 90 ტომმა (უკლებლივ) მისი სინათლე იხილა 2020 წელს. გამგადაბულია დასაბეჭდალ ვაჟა ებრისელის კლასიკური პოეზიის ათტომეული, აბრეთვე, პრეზისაღმი მიძღვნილი ქართული და უცხოელი პოეტების, მმცნიერებისა და საზოგადო მოღვაწეების (ათასაგვე ავტორი) წიგნების (მონოგრაფიების), სტატიების, წერილებისა და ლექსების ოცტომეული და სხვ.

2020 წლის 16 ოქტომბერს გაიმართა ფაზისის (კოლხეთის) საერთო-სამმცნიერო აკადემიის საერთო კრება, რომელმაც პრეზიდენტის ვაკანტურ ადგილზე ღია კენჭისყრით ერთხმად აირჩია ამავე აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი, ცნობილი პოეტი, ქართული პოეზიის რაინდი, ქართული კულტურის დეკანი, „კოლხური უსალგუნების“ 100-ტომეულის ავტორი, იურიდიულ მმცნიერებათა საპატიო დოქტორი, პროფესორი ვაჟა ებრისელი.

ბაზ. „სსპარტოველოს რესპუბლიკა“,
2020 წლის 22 ოქტომბერი

ჰყავს მეუღლე – ბილდა სუხიშვილი (მწერალი) და ორი ვაჟიშვილი ზურაბი და დანი (ორივე იურისტი) და სამი შვილიშვილი – ვაჟა, ნატა და ლილი. იგი – მმცხრე შვილია (შვილი ძმა და ორი და).

პოეტის ასტრომეული „კოსმიური პოეზია“

ვაჟა ებრისელის შესახებ დიდი ხნის წინაც ვწერდი: „რუსეთში აკაკის და ბალაქტიონს, ღმერთი არ მიუყვანს რომ შეგადარო. ბავხარ ზღვის დღვას და ნაზ სიონსაც, რომ აზანზარებს წუმად სამყაროს...“

ამჟამად, როცა პოეტის ზღაპრული კოსმიური „უსაღმუნებოს“ ჯერ არნახული, ჯერ არ ბაბუნელი, ხუთასზე, ათასზე, ათას ხუთასზე მიტბვერდინი „ბაჯალო“, ოქროს ყდაში ჩასმული, ოცდაათტომეული წავიკითხე, ჩემი ძველი აზრი რადიკალურად უარყვავი და... დღეს ძველის ბასაბუნად ხმამაღლა ვაცხადებ: ვაჟა ებრისელი არც რუსთაველს, არც აკაკის, არც ბალაქტიონს და... არც მსოფლიოს, არც ძველსა და არც თანამედროვე პოეტს არა ჰბავს...

ის პრისტორიული კოლხეთის „ქუტაია“, არმის ჭალაში მგბარი მუხაა, რომელზეც ოქროს საწმისი ეკიდა (რომელიც ბერძენმა კი არა, პელაგმა იაზონმა მიღესთან ერთად რომ ბაიტაცა).

დიახ, კოლხეთის მითიური ხელმწივის, აიეტის ხელით დარგული, ის ურჩხულ მოღარაჟი მუხაა, რომლის ცადავვიდ ტოტეზე, პოეტმა ოქროს საწმისის „ბონის“ მაგიერ თავისი „კოლხური უსაღმუნებოს“ იბაგმიუვლომელი ასტრომეული ლაკიდა და ბაანცოცხლა, მიძინებული, ღავიწყების ნაცარმომილი, არა მარტო კოლხეთის, არამედ იმდროინდელი სამყაროს ოცდაათტომეუტზე მიტ საუკუნოვანი მითებით, ღებნდებითა და საოცრებებით დახუნდული ისტორია, რაც კომერსიდან მოყოლებული (ძვ. წ. აღ. VIII საუკუნე) არც ერთი ძველის, არც ერთ კალმოსანს არ ბაუკითები.

100-ტომეული... ძველის ბაჩნის დიდან, XXI საუკუნის რიქრაქამდე, ასეთი (5-6 სტრიქონიანი) ვილოსოფიური, რელიგიური, მითოური, ყოვლისმომცველი პოეზია, ჯერ-ჯერობით არავის შეუძენია დღამიწაზე...

კოსმოსში კი...

დაბოლოს:

„აიეტის ზღაპრულ კოლხეთს, მტრობისა და სიძულვილის გგულეჟანი მისწოლია... მათ იცინან იმ იწყება დღამიწის ისტორია“.

ბულნაზ ხარაიჭვილი

პოეტი, ბალაქტიონ ტაბიკის პრემიის ღაურიატი, ჯუმბერ ღეჟავას სახელობის მცენიერებათა საერთაშორისო აკადემიის პრეზიდენტი

„გულცივად ვმხვდით ყოველ ქვას, ყოველ კაბეზას.“

ა. პუშკინი

წინასიტყვაობის მამბიერ

(გაგრძელება)

ღიას, იშვიათად ევლინება ეროვნული და ხალხის ნიჭის პოეტი ხალხს. მიუხედავად იმისა, რომ ერთსა და იმავე ეპოქაში მისი სხვადასხვა გამოვლინებანი აშკარად ამჟღავნებენ შინაგან ნათესაობას. მიუხედავად იმისა, რომ მისი ვარიაციები ერთ ეპოქაში ერთსა და იმავე იდეას ეხმაურებიან. იშვიათად დგანან ისინი ძლიერების ერთ საფეხურზე. და ახლაც როცა დადგა დრო ყველაფერზე პირუთენელი, მიუკერძოებელი მსჯელობისა, როცა შესაძლებლობა მოგვეცა ზუსტად ვთქვათ ის, რასაც ვფიქრობთ.

ჩემი ღრმა რწმენით ვაუა ვერისელი თანამედროვე ქართველ პოეტთა შორის ერთ-ერთი გამორჩეული კოლორიტული ფიგურაა, რომელიც ეძებს გზებს

ქვეყნის გადარჩენისათვის. ის ჭეშმარიტი პატრიოტი და პირუთვნელი, მიუკერძოებელი მემატიანეა ჩვენი დღევანდელობისა.

*

დავიწყების შავ ნიაღვარს,
სიყრმის წლები მიაქვს
ტივად...
ხსოვნის დეღე ჩანს ადიდდა,
რადგან დღეებს ვხედავ მტირალს
ყორათთან და ჭალადიდთან“.

(„ყორათთან და ჭალადიდთან“).

*

გარდასულ უამთა უამურ ამბავს,
ისევე ფარავს ზღვის
მაღალი მკერდი,
თუმცა მის მღვრიე ტალღებში
მოჩანს
თმაგაწეწილი –
კივილი დედის
და ხელგაკრული ხეიხა და გოჩა.

(„ხეიხა და გოჩა“).

ყველა ტკივილი, ყველა ვაება დრომ მოიტანა. მამულისადმი თავგანწირული სიყვარული ის ძირითადი ეთნიკური კატეგორიაა, რომელიც ნათლად წარმოაჩენს ღირიკული გმირის შინაგან ბუნებას, მის ზნეობრივ სახეს, მასთან მიმართებაში აისახება მარადიული კონფლიქტი ბოროტსა და კეთილს შორის. პოეტს ძალა შესწევს არსებობის სიბრძნეც ამოიცნოს და ვაჟკაცობაც ჰყოფნის არარაობას გამომცდელად გაუსწროს თვალი.

ვაჟა ეგრისელისათვის პოეზია სიცოცხლის ჭეშმარიტი დღესასწაულია, კეთილისათვის თავდადება და მზადაა წინააღმდეგობა ჰარმონიად აქციოს:

„დღისა და ღამის ყავარჯნიანი –
დელამიწა ვარ მე
და მივსდევ მნათობს.
ჩემი სიყვარულია –
მზე,
ასე რომ გათბობთ“.

ვაჟა ეგრისელი დიადი და ამაღლებულია თავისი „კოლხური ფსალმუნების“ ხუთტომეულით. პატრიოტული ღირიკის საგანძურში იმკვიდრებს ადგილს ვაჟა ეგრისელის კოლხური პეიზაჟები, კერძოდ ის ლექსები, რომლებიც ჩვენი ქვეყნის სხივნათელი

წინაპრებისადმი არის მიძღვნილი და მაინც აქაა დიდი პოეტის იმედიაანი გალობა ერის სვებედნიერ მომავალზე. იგი როგორც ჭეშმარიტი შემოქმედი წინასწარ გრძნობს მოსალოდნელ ცვლილებებს ერის პოლიტიკურ ცხოვრებაში და ეძებს გზებს, ახალ ორიენტირებს ქვეყნის, ერის გადასარჩენად: პოეტს სჯერა ხვალინდელი დღის დღესასწაულისა, რომ ერი, ისტორია არ დაივიწყებს მისი თავისუფლებისათვის თავშეწირულ რაინდებს, სულ მალე დადგება დრო, როცა:

„ვითარც რომში, მარსის ველზე,
ქანდაკება ფარსმან ქველის –
მეფისა და მოისარის.
აქ –
თბილისში დადგმება
ძეგლი კაცის,
ვისაც ველით –
ჩვენ მგოსნები გლოვისანი“.

პოეტმა იცის, რომ „ბაყბაყ დევის“ „შიკრიკის“ დაბნეულ გზაზე კვლავ სწორი გზა გამოჩნდება, ნათელი სხივი გაივლებს და ბრწყინვალე შუქს მოჰფენს:

„გზას –
ბაებაყ დევის „შიკრიკი“
კვლავ გვიბნევს,
არ ჩანს საშველი.
ვით ბადრი, უსუპ, ამირან,
მესამედ იქვე მივედით –
ჩვენ რო დაგკართ ისარი!
მამულო ნამაისარი.
აქა-იქ მაინც ასხია,
მაინც ყვავილობს იმედი“

(„მამულო“).

ეს ლექსები ძლიერი განცდებით დაწერილი ლექსებია, თითოეულ მათგანში გამძაფრებული დრამატიზმია. მაგრამ იმედის ნათელი სხივით შექმნილი. ლექსის ქარგაში დრამატიზმი მხოლოდ პოეტურ პირობითობად თუ შემოიჭრება. ეს ლექსები იმის სახიერად უკუფენაა, რაზედაც პოეტი ლაპარაკობს სულით და გულით, რწმენით, სიყვარულით. ამიტომ მისი სიტყვა ძალუმად იზიდავს ადამიანის სულს. და თუ პოეზია, როგორც დიდი ბელინსკი იტყოდა – სიცოცხლის ღმილი, მისი ნათელი გამოსხივებაა, მაშინ ვგრისელის ქმნილებებიდან უდაოა გამოსჭვივის ეს გადამდები ღმილი, უქრობი სხივი სამშობლო ქვეყნის უკვდავებისა და ერის გადარჩე-

ნისა. ეს აზრი ძალდაუტანებლად გვიჩნდება პოეტის
ლექსის წაკითხვისას:

„სისხლით მორწყულ ქართლსა და სამცხეს,
სპარსი არა,
ოსი იკლებს...
და გულს მაინც ვერ იოხებს
და აურჯოლებთ
მოსინიკებს,
აბსინებს და ჰენიოხებს“.

(„ქართლსა და სამცხეს“).

*

„შენს ნათელ ცაზე „აღმოსაგლიდან“,
კვლავ სიძულვილის კვამლი მოხრჩოლავს,
ადარც ქრისტე ჩანს,
ადარც მერკური.
და სამეგრელოვ!
თავწაჭრილი როგორც ბოჩოლა,
ზღვისკარად გდიხარ თვალსველი და...
ხელ-ფეხ შეკრული!“

(ო, სამეგრელოვ!)

აქ ეროვნული ძირების, გენის, ფესვის ძიება და დაცვაა პროექტის უპირველესი მიზანი. აქ შეიძლება არ გაგახსენდეს ტერენტი გრანელის საყოველთაოდ ცნობილი სტრიქონები: „და საქართველო ეს ის მხარეა, სადაც ცოცხალი ხალხი მარხია!“ ვაჟა ვერისელის პატრიოტიზმი გამორჩეულია, უფრო ტკივილიანი. პროექტი წინასწარ ჭერეტს მოსალოდნელ კატასტროფებს, უბედურებებს ერის პოლიტიკურ ცხოვრებაში, ამიტომაც წამებით, ბეწვის ხიდით გადის გოლგოთის გზას. რომ რაც არ უნდა მოხდეს, თუნდაც:

„...ჰე,

მამულო,

ყვაყორნები,

ვით ამირანს დამასიონ...

წლები მყავდეს დე,

რაშეზად,

აღარ მინდა მე აშვეება,

შენი ტრფობის კავკასიონს –

ვიყო ასე მიჯაჭეული“.

(„შენი ტრფობის კავკასიონს“).

ასეთ სტრიქონებს დაწერს მხოლოდ იგი, ვისაც გულისძარღვამდე ტკივა თავისი ერი, მამული, ხალხი, საზოგადოება. ასეთი გულისშემძვრელი სტრიქონებით მგოსანი ამხნევებს თანამემამულეებს. გვიხარია, რომ ლექსის ღირიკული გმირი სულით და ხორციით კოლხია, ჭეშმარიტი კოლხი.

აწ განსვენებული პროფესორი, ჯოდორ დაიანი წერდა: „ვაჟა ეგრისელის ლექსები გვაძლევს უფლებას, რომ ვთქვათ ჭარმაგი პოეტი კეთილშობილურად, გულწრფელად უყვარს ხალხს. ეს დიდი, დიახ, დიდი წარმატებაა. ეს იმის გამო რომ „მარტო... საერთო სიყვარულით გამსჭვალული კაცია უძლეველი და გამარჯვებული. ღმერთიც იმისთანა კაცს სწყალობს და ქვეყანაც ამისთანა კაცის სახელს, რადგან საქვეყნო საქმე მარტო ამისთანა კაცთაგან ჰრიგდება და კეთდება“.

სამშობლო მიწის გულწმინდა სიყვარულის ჰიმნია ვაჟა ეგრისელის მთელი პოეზია. მაცოცხლებელი, ცხოველმყოფელი სიყვარულითა და სიკეთით ავსებს და ამდიდრებს ადამიანის სულსა და გონებას. პოეტმა, რომელმაც ბრწყინვალედ იცის საქართველოს ისტორია – და რასაც ის მინიატურულ ჩანახატებში შთამბეჭდავად გამოხატავს, ზოგიერთ მწერალს რამდენიმე გვერდი დასჭირდებოდა მის გადმოსაცემად:

„დასაბამიდან უთხრიდა ფესვებს –
ბრმადქმნილი უამი,

ვითარცა მუდო,
მაინც, ვით ჩიტი მკერდაღრღნილი –
ათასი წყლულით,
პონტოს ზვირთებში და ჭყონდიდის
ტოტებზე ბუდობს –
უკვდავებიდან მოფრენილი კოლხური სული“.

(„კოლხური სული“).

*

„ეჰე, ჰე,

ჰეი!

სივრცეს გავეივი
და იშმუშნება ლოდი წინაპრის,
ძეგლად დამდგარ მთის ხმათა ექოზე.
ცისკრის ვარსკვლავმა მოულოდნელად,
მამლის ყვილის ყანწი დასცალა.
კოლხურ ღამეს კი იბერიის
ცის სამრეკლოზე –
პონტოს ზვირთებით მთვარალი მთვარე
აჰყავს ბანცალით“.

აქ, ამ ლექსში კიაფობს ავტორის უბადლო ნიჭი.
აქაა შემოქმედის ტალანტის ძლიერება!.. ჭეშმარიტე-

ბის შთამაგონებლად მქადაგებელმა გვაგრძობინა, რომ „მზეთუნახავს არ ეჭირვება ფერ-უმარილი და მორთვა-მოკაზმვა, ისე არც ხელოვნურ ნაწარმოებს ზედმეტი სიტყვა-კაზმულობა“.

ვაჟა ეგრისელის პოეზია „გრძობისა და ჭკუის გამაფაქიზებელია, განმწმენდელია, სულისა და გულის ამამაღლებელია“. (აკაკი).

„ქართლის ცის ქვეშ,
როგორც სვეტიცხოველი,
რომ ვმდგარიყავ,
მეც ამდენ ხანს გავძლებდი
და ვნახავდი მტერს
ქართველთა მოცელიდს...
ცით და მიწით,
მზით და ციხე-ტაძრებით
სამშობლოა –

ჩემი საგალობელი“.

გასაოცარ შთაბეჭდილებას სტოვებს ლექსში გამოხატული ეროვნული პრობლემატიკის გაბედული, ორიგინალური გააზრება. არაფერი ამგვარი მე არსად შემხვედრია. ლექსში „კეისარს კეისრისა“ ნათელია, რომ აზრი და რიტმა შემთხვევით არ შეყრილან აქ. რომ ლექსი დიდი ხნის ჯახხირით კი არ შეიქმნა, არამედ იშვა თვითშემოქმედებითი წვისა და ნათების შედეგად, რომ პოეტის ღრმა რწმენით

წევდიადი უძღურია ნათელთან, რომ „ბევრსაც გულში განეწონა მოზიდული ფრთე ისრისა“, მართლაც-და რა დიდებული თქმაა:

„ქართველების სისხლით მთვრალეებს
ღმერთმა იცის, რაც ეგების:
ბევრი ბნელში შეისრისა,
ბევრსაც გულში განეწონა –
მოზიდული ფრთე ისრისა.
რა დღეს,
რა ხვალ მიეგება –
კეისარს კვლავ კეისრისა!“

(„კეისარს კეისრისა“).

ამ ფინალში, როგორც ვხედავთ გაიელვა სახეი-
მო ჰეროკულმა ინტონაციამ. ფერი იცვალა პოეტურ-
მა საგანმა. იცვალა ფერი პოეტურმა სახემაც და
მისმა პოეტურმა სამყარომაც.

მართებულად ბრძანებს პროფესორი გიზო ჭე-
ლიძე, როცა წერს: „მეტაფორები, მეტაფორები! – აი
ეგრისელის ლექსის სიფაქიზე, სილაღე და სიმდიდ-
რე. ეგრისელის ლექსში მეტაფორულადაა ჩაგვირის-
ტებული უზარმაზარი კოსმოსი – ცა, მზე, მთვარე,
ვარსკვლავები, დედამიწა (მთები, ველები, მდინარეე-
ბი, ეზო-კარი, ბილიკები, სოფლები, ცალკეული უბ-

ნები) ადამიანები (დედა, მამა, დები, მეუღლე, შვილები, მეგობართა წრე და რაც მთავარია – მამული), რომლებიც ღირიკულ გმირთა რანგში ქმნიან იმ პოეტურ განედს, რასაც ვაჟას ლექსის სიღიადე ჰქვია.“

ღიას, საბრძოლო ჟღერადობა აქეთ ვაჟა ეგრისელის იმ ლექსებს, რომლებშიც განსაკუთრებული ზიზღით, სიძულვილითაა დამხობილი ძმობა-მეგობრობის დაღატი. პოეტი გმობს დაღატს, ორგულობასა და გაუტანლობას:

„ძმა ძმას ჰკლავს... სუფევს ქაოსი,
ძნელია ამის ატანა
და ქართულ სასაფლაოზე
დგას და ხარხარებს სატანა.
დღე არის ღამით მოცული...
აბა სად,
ვისთან იჩივლებ...
და მუხღმოყრილი ვლოცულობ:
სამშობლო გადამირჩინე!“

ყველა პატრიოტი გაიზიარებს ვაჟა ეგრისელის ღირიკული გმირის აღმაფროთოვანებულ და გამამხნევებელ სურვილ-მისწრაფებას:

„მე მიწის ძე ვარ ანთეოსივით,
სხეები კი უფრო ზეცას ელტვიან.

და ჩემი სული მზით შემოსილი
დედამიწაზე ვერ დაეტია.
გაივლის უამი...
დიდი ხნის მერე,
ნათელი მოვა ღვთის ნაბოძები
და... საუკუნის ჩრდილში დაკარგულს –
ჩუმად მომძებნის“.

პოეტის ეს მრავლისმეტყველი სტრიქონები გვარწმუნებს, რომ ჭეშმარიტი მამულიშვილის სასიქადულო ნიშანთვისებაა იმედი ნათელ მომავალზე და თუნდაც უმძიმეს დღეებში კი იმედგაუქრობლად დვაწლმოსილობა.

ერთ-ერთ ლექსში ვაჟა ეგრისელი ამბობს:

„ჩემს მებრძოლ დღეებს,
ვით დაცემულ გმირ ჯარისკაცებს,
მე აღვუმართავ ერთგულების –
მაღალ ობელისკს
და მარადიულ ნათელს ვპირდები...
რადგან რწმენის ცა, ჩაუქრობელი
იმედებით და ვარსკვლავებით
კვლავ იკვირტება“.

ჭეშმარიტების საკადრისი გულწრფელობით წერს
ნამდვილი პოეტის ბედის შესახებ. მასში ნათლადაა
დახატული შემოქმედის ძნელი მოვალეობაც და
ისიც რომ ხალხისათვის, დიადი მიზნისათვის თავ-
განწირული შემოქმედი უკვდავია:

„არავის სჯერა ცოცხალი პოეტის,
რადგან სხვებივით წუხს,
იღხენს,

დაღის,

მათ არ იციან, ან საიდან უნდა იცოდნენ,
რომ მხრებით დააქვს დედამიწის ბოღმა
და დარდი.

სხვები მიდიან...

ის არსად მიდის,

რადგან სიტყვამ მწვანე ბალახად
უნდა იცოცოს –

კიდიდან – კიდით.

და... უცდის პოეტი სიკვდილს,

მერე რომ იცოცხლოს!..“

მართლაც რომ მაღლით შემოსილი და გაბრწყინებულია პოეტის ღვაწლი.

მწამს და მჯერა კოსმიური ჭვრეტით, საკუთარ სულზე ამაღლებული ვაჟა ეგრისელის პოეტური

რენტგენის სხივებიც ვერ უპოვის ვაჟა ეგრისელის პოეზიას და პიროვნებას „შავ წერტილს!“ მას, მამულისათვის თავდადებულ ერთგულ მსახურს არ სჭირდება ტაში...“ ჭეშმარიტად! (გიორგი შათირიშვილი, ივალთოს სახალხო აკადემიის რექტორი, აკადემიკოსი.)

ციალა მუსხია

ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი,
პროფესორი, აფხაზეთის მეცნიერებათა
აკადემიის აკადემიკოსი.

*ნაწყვეტი წიგნიდან – სასწაული და ფანტაზია
(ფიქრები ვაჟა ეგრისელის პოეზიაზე)*

გაგრძელება შემდეგ ტომში

მამული ჩემი

შეგებებია ათას ქარიშხალს –
ზღვისკარად მდგარი
ჩემი გვარტომი...

სისხლში და ცრემლში ახლაც
ივლება

მამული ჩემი –

ხვალი ვეფხვის ერთი ნახტომი.
არწივის ერთი გადაყივლება.

1992

კოლხო

ისტორიის ძველ საბძელში,

გალეწილი –

სხვათა ხმები.

ვით მარცვალი ყრია ფეჭვის.

შენ ზღვისკარად დგახარ ულოდ,

(მტერს წარსული მიაფეთე!).

ვინც დაგეძებს, კვლავ გპოულობს,

კოლხო –

ძეო იაფეჭვის.

1996

უამს მიმწუხრისას შავი ყორანი,
მთებს გადაუფრენს ფრთებით –
სიკვდილის.

შუბლს შეიკრავენ კლდეთა ტინები,
დამე მოზიდაეს მთვარეს

მშვილდივით.

ცას მნათთა სისხლი დაედინება...

1958

რა იყო ნეტავ,
 წუხელის ციდან,
თითქოს-და კოკით ასხამდა წვიმა.
 დიდი ხნის წინათ,
მკედარ მამის ლანდს დამდგარს
ნუშებთან,
ვერ ცნობდა მურა,
 ღობე-ღობე დასდევდა ყეფით
და ეზოში აღარ უშვებდა.

1966

ბერი თევდორე

სამშობლოს ორგულს და მოღალატეს,
ვინც რომ განაგებს მეფის პალატებს.

ზოგ ხელმწიფეს და მის

ქვეშევრდომებს

და ყველა “დიდ კაცს” - ცრუს და

მედროვეს,

ერთად იყიდის ბერი თევდორე.

1995

სისხლით მორწყულ ქართლს და სამცხეს,
სპარსი არა,
ოსი იკლებს,
და გულს მაინც ვერ იოხებს,
და.. აურუოლებთ მოსინიკებს.
აბსინებს და ჰენიოხებს.

1993

მოყვავილე და უსამანო,
 ღურჯად გაშლილი
 და მარად ლაღი,
მოგიხმობს სივრცე შენი დობილი,
და შენ მიფრინავ მაღლა,
 სულ მაღლა,
ვითარც არწივი,
საკუთარ ფრთებს მინდობილი.

1961

ფესვები

წარსულიდან რომ ნელა ამოდის –
მარადიული ჩემი ფესვია:
დიაოხია,
მიდია და ქაღდე,
ლაზიკა,
ვერ წააქცევენ ჩემს ხვალის დღეს და
პოეზიას,
რადგან სამშობლოს სიყვარული –
უღვეს საძირკველად.

1996

სადღაც მიიკლანება ელვა,
როგორც ევფრატი,
გარდასული დღეები ხსოვნის
ცეცხლზე თბებიან,
და ცა მოჰგავს სამეფოს –
ნაბუქოდო – ნოსორის,
ვარსკვლავნი –
წინაპართა ოქროს
საფლავებია,
საიდანაც ბრწყინავენ
მათი ძეგლების ფოსფორი.

1964

აღბათ მალე ელვასავით,
როგორც წმინდა სამუელი,
უამს შეაკროთბს –
გზა უკუნი,
რადგან ქართლის ცა მოელის
პოეტს,
სულ სხვა საუკუნის.

1960

დილას ტორებს სცემს ყალყზე შემდგარი
და მზე ჭიხვინებს
ურა კვიცივით...

ყორნის ძახილი, ისმის ედგარის:

– აჰა,

მოესულვარ ზღვის შფოთიდან,

ცის დუმილიდან,

მთვარის კრთომად და ვარსკვლავთ

სიცილად.

1958

თუში

ჯვრიან ფარდაგზე ჰკიდია ხმალი,
რომელსაც ახსოვს სიკასკასე
პატარა კახის
და მოგონების მტვერი აცვივა...
თუში შორეთში ესიტყვება თავის
ორეულს:

– რაი უშველის საქართველოს,
დღეს მტერმორეულს?!

და...

„ფრანგულს“ მზერას ვეღარ აცილებს.

1995

მოულოდნელად როდესაც წავალ,
ჩემი სახელი დაერქმევა
ამ ღამაზე გამზირს,
გადაიკივლებს არყოფნა წავად
ყოფნის ცაზე და...
მიეცემა სიცოცხლეს აზრი.

.....
ჩემი სახელი დაერქმევა ამ ღამაზე
გამზირს.

1966

წუთისოფლის შხამით აღესილი,
მარადის მთიბუეღის

კივის ცეღი:

ამ დღეთა მიღმა გაღასცურე,

მიწა –

მიწადგე მიიქცევი,

სიცოცხლე –

სიკვდიღია გაღაცმული.

1959

სულთამობრძავი ეს საუკუნე,
ხელში მიჭირავს,
ვით საღამური,

და...

ჩემი ლექსის ყველა სტრიქონი,
მოშურნეთათვის ჩემი მამულის,
არის საყვირი –
იერიქონის.

1996

ღამის მიღმა...

და მზის იქით,
მძინარ ზღაპრებს რომ აუვლი,
ფიქრის ცეცხლად დაინთები,
მიტომ ქართლში გააღვიძე,
კოლხური და რომაული
ლეგენდები და მითები.

1962

ვარსკვლავთა ნაკვერხსლებზე
დაყრილებს,

ნაწვიმარ ღრუბლებს აუდით
ოხშივარი,

იქ ასვლას მწვერვალი ღამობს მთის,
ცა –

თითქოს დევების კოშკი არი,
საიდანაც მთვარე –
შუქივით გამოკრთის.

1961

ასეა წუთისოფელი:

გვღვეენ დღეები უამინდონი
და ბედისწერაც გვზარავს აბელის,
რადგან ცხოვრება –

დანადმული არის
მინდორი,
რალაც წამებში გადასარბენი.

1966

დამის ტოტზე შემომჯდარი მთა –
ორბია,
ასე მოხანს როცა ბნელა
და მზე როცა მიცვლილია,
მატრაკვეცა ვარსკვლავები –
გარბიან და გამორბიან
და დილამდე სიმარტოვეს იცინიან...

1978

ფერთა მუსიკის იყო მგოსანი,
თუ არა იგი,
ქართლის მაღალ ცას –
მარადისობას ვინ მიუსჯიდა,
სხვა არაფერი...
ხელში ფუნჯით დგას
ფიროსმანი
და უკვდავება იმზირება –
მხატვრის ფუნჯიდან.

1964

ქვეყნად სიკვდილი არის მეუფე,
სიცოცხლე გახლავთ –
მეფის ნაცვალი,
დღისით მზით,
ღამით მთვარის საცრებით,
ჩვენი აქ ყოფნის ოქროს მარცვალი
იცრება...
იწვის და ინაცრება...

1978

რწმენის სანთლად ანთებული
 (ჩვენ მტრებს ახლა რაც
ახარებთ),
ის ტაძრები მიქრებიან!!!
 ცხე კოშკთა ნანგრევებს
 და ნასახლარებს,
დღე და ღამე რომ დაეშუის,
 ქარი არა,
 ჩემი შავი ფიქრებია.

1995

ფიფქები –
თეთრი ანგელოზები,
მთებს მიღმა –
ღრუბლებს თავს აფარებენ,
ელვა შიშობს და ძირს იხედება,
ისმის ნაპირთან მუხლმოყრილი -
ზვირთთა ვედრება,
და უხმო მესა –
გადაღლილი ქართა ზარების.

1967

გაზაფხულზე ქართლის ქედებს
მაღალ მხრებზე გადმოღვრილი
ჩანჩქერების –
შვენის თმები,
შორს,
ვეფხვების ნახტომივით,
თეთრზოლება ჩანან მთები.

1962

დედა ქართლის

აყვარებდა საქართველოს ცას და მიწას,
მზით შებუმბლულ
თავის მართვეს

(მან უწყოდა მის მამულში
რომ დგებოდა ხშირად
ნისლი),

და აჩვენდა მტერთან ბრძოლას –
დედა ქართლის,
გამომცხვარი პურის შუბით,
ხმლით და ისრით.

1978

მყინვარს,

უფლის ნახვის ჟინით,

მთების მხრებით –

ცად აწეულს

(სად ღრუბლების საჩეჩელზე,

წვიმა ეღვის ძაფებს ართავს),

და იქ მძინარ ათასწლეულს,

მე,

ლექსს ვესერი,

ვით ხელთათმანს.

1968

სველი აქვთ კაბების ფონები,
დრუბლების –
პატარა ქალწულებს,
ახლახან მშობიარობისგან
მორჩენილთ,
ვარსკვლავები კი,
კვლავ მხრების აწურვით,
უკრავენ ნათელს,
ხელთ აქვთ მთვარის
ვიოლონჩელი.

1964

მშიერ მგლებივით –
სივრცეს რუხი მთები ზარავდნენ,
მიიზღაზნოდა ხე-
ხუვებში
ღრუბლის ფარები,
დილის მზის სხივზე –
“ბურსაჭირის” მაღალ ფერდობზე –
ელავდა ზვინი,
ვითარც ზეზვას ჯაჭვ-მუზარადი,
ძირს კი მინდორი ეგღო ფარივით.

1963

ღამემ მნათობების მუგუზლებით,
დიღამდე მზის ბუხარი
გაახურა
და იქვე დაღლილი მიწვა,
მიწას კი,
ჩვენს ტანჯულ მიწას,
ნამუსის ქუდად ცა ახურავს.

1958

ვერ შევიტყუე ტაშისკარში,
ჯავრი ვერ ვჭამე,
და მკლავს მტრის უინი,
ვერ განვიკურნე და ისევ ვარ შენით
სნეული,
მამულო!
შენი სიყვარულით
სიკვდილმისჯილი,
შენი წარსულის ცხრაკლიტულში ვარ
შემწყვდებული.

1997

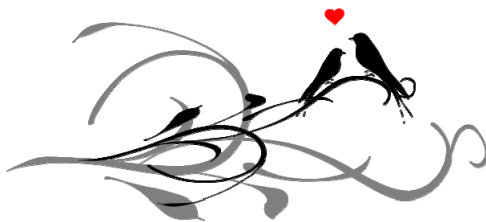
ადიდებული ღამის წყვილით,
სანამ წალეკავს დღეების
ტალღა,
ფრთიანი რაში სურს გაიხედნოს,
და მთათა შორის აფრინდეს მალღა,
საუკუნეებს იქით –
მშვიდად გადაიხედოს...

1995

შორს ნუ გგონია,
გეფარება ღამის კედლები,
სამარადისოდ რომ ინათებს,
იმ დილამდე,
ნელა, ნუ ჩქარობ,
გზას გახედუ, გევედრები,
სულ ერთი მოსახვევია
სიცოცხლიდან –
სიკვდილამდე!

1980

ახსოვს ქართლის ცას,
ყოფილა ის დრო,
ქართულ მიწიდან ქუდმოგლეჯილი
გარბოდა მტერი ოხერ – ტიალი,
და...

სანამ ვსუნთქავ:
მარტყოფს და დიდგორს,
საქართველოს მტრებს, ვითარცა მუშტს,
ცხვირწინ ვუტრიალებ...

1997

ღელვის კოცონზე მიფიცებულს
შუბლი მიხურდა,
ნერვიდების ნაამბორევი,
მოწყალე თვალით დამცქეროდა
თავზე უფლის ცა,
ზღვა კი ვერ მცნობდა თავის ორეულს
და ახლოს აღარ მიკარებდა –
თავის ტყუპისცალს.

1962

კუს კი არადა,
ცად აწეულ ზღვის
ლურჯ ბაკანზე,
ვითარცა ჰერმესს, მე მიმაცილებს
გრძელი ქიტონით ჩემი ქარიტა,
ჩემში ათასწლეულთა მზე
მოდიდდა,
და ძმანო ჩემნო,
ჭეშმარიტად!
ო,
ჭეშმარიტად!
თქვენ ქვენანი ხართ,
მე ვარ ზემოთიდან!

1996

შენი ცხოვრების გამოქვაბულში
დღეები –
შავი ღამის მოვევლი,
სიცოცხლეს
ცხენის ნალად ჰკიდებენ
და მაინც რჩება შეუმჩნეველი
შენი ფიქრების
სტალაკტიდები.

1992

წუთისოფლით ვინც კი ხარობს:
ერიც,
ბერიც,
ყმაც და მეფეც,
მდიდარიც და უსახლკაროც,
ვლოდება ყველა ქარონს,
შოორს,
“გაღმა” რომ გაიყვანოს!

1971

პონტო ევქსინის

მას ფსკერად ჰქონდა კავკასიონი
და ზღვა ხელთეპერა ერთად
ექვსივე,
ახლა მარტოა,
მინდობილი უამთა ქარიშხალს,
და მგლოვიარე პონტო ევქსინის,
დარდობს დაკარგულ სამფლობელოებს.

1961

ეჭვრეტი სიმაღლეს დედამიწიდან,
სანამ მზემ სხივი ჩამომაშველა,
და ჩემი გული მსგავსად დაირის,
მწამდა სივრცეებს თრთოლვით
დაღლიდა,
ახლა სამყარო –
სულ სხვანაირი,
ო,
სულ სხვად მოჩანს ამ სიმაღლიდან.

1998

ნასახლარი

კბილი ჩაცვენია ღობეს
და ორპირი დაჰქრის ქარი...

ვიღაც გოდებს: ღორონთ სი სო
გინმოდინე!

დუმს ეზო და...
დგას ჭიშკარი,
კვლავ ვიღაცის მომლოდინე...

1993

¹ ღმერთო, შენ სად გადამკარგე – მეგრ.

ზღვის ძუძუს წოვდნენ რძიანს მითებით
და უხდებოდათ ღელვა

-

დასავლის,
დასაბამიდან უტეხ კოლხთა ფიქრი და
აზრი,
ქარისგან დაღლილ

თოლიასავით –
დაფარფატებდა პონტოს და ფაზისს.

1959

ვინ იცის, ეს როდის...
მოწმეა შავი ზღვა
და რიწა,
დედის ცრემლებით კამკამა,
რომ იბერიის აკვანი,
კოლხეთში –
ზღვისკარად დაირწა...

1965

ჯუჯა ხეები და ტანმადალი,
მათი ტოტემი –
მუხაც აქ არის,
ყველას ცრემლები თვალებს უნამავს,
თოვლი მოსულა, ვით დასტაქარი,
სიყვითლით უცებ დაავადებულ –
შემოდგომის –
განსაკურნავად.

1962

შემოდგომის მზე

საყვარელ მიწას თითს არ აკარებს,
არ უჭრიალებს ერთად
ცხრაკარი,
ძელებს სტეხს სიცივე
და აკლდება თვალეში
სითბო
და იშვიათად გამოდის გარეთ –
მზე შემოდგომის ბერდება
თითქოს.

1987

გადახვეწილან ცხრა ზღვის გადაღმა
ღრუბლები...

არ ჩანს მათი ნასახი,

მე კი დილამდე როგორც ფროიდი,

ნერვებს ვუსინჯავ ცად მოცახცახე

ვარსკვლავებსა და...

ასტეროიდებს.

1961

წელამდე თოვლში დგანან ქედები,
ზვაუთა სიშმაგით და
სივერავით
ბარს მწვანე გული გაუწყალდა და
გაუსივდა,
ზამთარს ჩაუცვამს თეთრი
პერანგი,
ჩამოდის დაბლა,
მთების მაღალ იარუსიდან.

1989

ქალწული დილა,
 ღღე გახდა და
 უცებ დაქალდა
და გაუწვდინა ხელი უტევანს
 და აჰყვა სურვილს,
შეცივნებული ტალღა უცებ
ამოკანკალდა,
 ქვიშაზე გაწვა
 და განუტევა
 სული.

1967

ბნელში ნაშობი შენი გერები –
გღევენ ქარები
და ძმარს გაღენენ,
შველა გინდა და ამოდიხარ მაღლა
ბარბაცით,
ზღვაო,
არ ვიცი,
შენ ხარ რამდენის,
მე კი დავბერდი,
ორმოცდაათს
უკვე გადავცდი.

1991

ვფიცავ მზეს,
შენ გაწევს კისერზე –
ღვთიური მადლი და ის “ცოდება” –
გიყვარდი და მიტომ ითმენდი,
თორემ შენზე უკეთ,
აბა ვინ იცოდა,
ლექსი არ მივარგოდა და...
რითმეტი.

1989

ჩამოიქროლებს როცა შავი დღე,
ჩამოუჭკნება იმედს დუყები,
და გალობასაც შესწყვეტს არფები,
და, სული სხეულს მიატოვებს
და გაუყვება –
ლაუვარდებისკენ –
ვარსკვლავების ღამაზ ქვაფენილს.

1994

ზღვაო, შენ ჩემო მამულო!
ჩემო მშობელო ზღვაჲ,
ზვირთთა ბავშვებო და ჟრიაბულო,
თქვით, ვით მიყვარდეს სხვა,
ზღვაო,
შენ,
ჩემო მამულო,
ჩემო მკვლელი და...
სხნაჲ!

1954

მაღალ დამბაზე მდგარი ეულად,
ჰგავს გადაჭრილი აკაცია
მხედარს –

უთავოს.

(ახლოს ხორგაა და შორს ყულევი),
შემოდგომას კი უნდა ბედი რომ
უმკითხაოს

ხეებს,
ფოთლების ხელისგულებით.

1962

ზამთრის იღილია

ბათურა კიბისქვეშ აგდია მორგვივით,
ბავშვების ყიჟინა თოვს...
“თებერვალი ბერავს,
მარტი კაბას კერავს”,
უზის დედაბერი დაშრეტილ კერავს,
წინდას და მოწყენას ქსოვს...

1957

გამოჩნდა გემი...

თეთრ ბაგირებზე –

ფრენით დაღლილი ფრინველები დაჯდნენ

მიჯარვით...

მოდის! –

ტალღებმა ნაპირს ახარეს,

და ზღვამ როდესაც გადიხარხარა,

ცამ გარდისახა ელვით პირჯვარი.

1988

მიუნდობია წუთისოფელი,
მაგრამ იმედად, ვით მასპინძელი,
ამქვეყანაზე ერთი მეზადე,
და ნუ შეგაკრთობს გზათა სიძნელე!
სულ ორიოდე ნაბიჯია...
უკვდავებამდე!

1994

როგორც სამყაროს ჭირისუფალი,
ადამის მოდგმა,
რწმენის ამარა –
ამ სიმაღლეზე ხშირად ამოვა,
ცა,
ღრუბლის ქვევით შემორაგული,
მოსუცი მთვარის
არის სამარე,
და პირტიტველა ვარსკვლავების
სასაფლაოა.

1984

PASTORALE

უდარაჯებო მგლის თვალები...

არც მამები...

არც დედები...

ტყუა მწყემსთა საესავი,

წველიან,

რძეს ადედებენ,

და ამოჰყავთ თეთრი ყველი –

მთვარესავით.

1956

შეშა ცრემლებს ღვრის
და ტყის სული ჩემსკენ
მოსრჩოლავს
და ნაკვერჩხლების ჭინკები კი
არ წყვეტენ როკვას...
და როგორც ძროხა,
თავის ახალშობილ
ბოჩოლას,
თვალმობრიალე კერიის ცეცხლი,
კუნძს,
აღის ენით ღოკავს და ღოკავს...

1969

აშრიადღება ღამე ტყესავით,
მგლების ყმუილზე,
ძაღლები შიშს
წაიხემსებენ,
მამლები იყივლებენ მესამედ,
და მერე წამები,
წამწამთა ნემსებით,
სიფხიზლის თვალებს ამოკემსავენ.

1960

ოქროსკბილება ბროწეულები –
დღეებს მზეში ჰყავთ
გამონასკეული,
ხოლო ვარდები და ზამბახები,
ვით სულთამობრძავს ბოლო, სიტყვა
უკანასკნელი,
შემოდგომის ბაღს
პირზე აშრება.

1985

ელვამ გაბარჯდა ტოტები სასაფლაოზე
ცაცხვივით
და სივრცეს მოსვლა ახარა,
დააცემინა ცამ ცხვირი
და...
მეხმა გადიხარხარა...

1959

შემოპარულან წლები და...
მგლებივით,

ბუნაგი –

სიბერის ჩემთან დაუდვიათ
და სასიკეთო არ ჩანს ამინდი,
ამ ცბიერ საწუთროს ვინღა დაუნდვია,
არაა გასაკვირი,
მეც აღარ დამინდოს.

1994

რაც თავი მახსოვს,
აბობოქრებულ
ზღვის კოცონს, როგორც საწერ მაგიდას
ვუზივარ...

მესმის წლების ტკაცუნი,
ზვირთები ჰგვანან –
ხელაღებულ მამაც
რაინდებს,

ჩია ტალღები
მშიშარა და ქონდრის კაცუნებს.

1987

ზევსი და სამელე

უფალს უგალობს დასი –
სერაფიმათა,
გალობით სავსეა ცის ლურჯი
დარბაზი,
არა ჩანს მთოვარე –
მნათობთა მეველე,
და,
მზე –
დიონისე მთვრალი მიბარბაცებს,
უცქერის დღე – ღამე –
ზევსი და სამელე.

1961

მღვიმეები

პოცო,

ერთბაშად იქნება ძნელი...

სანამ სიცოცხლე შეწყვეტდეს ფეთქვას
და დარჩებოდეს კარები ღიად,
ო, მღვიმეებო!

სულ ხშირ-ხშირად

მოვდივარ თქვენთან,

მსურს ნელა-ნელა შევაჩვიო თვალები

წყვილადს.

1991

გრიგალი –

ავი დედინაცვალი,

ჩემთან შეხვედრას ალბათ

დაგიშლის,

რომ არ წაგისწროს,

ვიცი ზღვაო,

ეს რომ გაშინებს,

ამოხვალ წამით,

შეყვარებულს გულს გადამიშლი,

და ისევ უკან წახვალ მაშინვე.

1969

მოძღვარო ჩემო,
შენ ნათლად ხედავ,
რომ სტრიქონებს და სტრიქონებს შორის,
ვით კრთის ხატება ეშმას და უფლის,
ერთად ვით ბუდობს აზრი და ფიქრი,
სიმაღლე ზღვების,
სიმდაბლე ღრუბლის,
ლომის ღრიალი და გმინვა ქინკლის.

1961

რომ ყრია მუხის მორები –
ეს თავწაჭრილი დევეები,
ბუხარს ლუკმად არ ეყოფა,
ცეცხლი კი, ვითა ხელმწიფე,
კვლავ ეფერება თავის ალს –
ოქროსთმებიან დედოფალს.

1962

წიგნი “იჰმენ ნათელი”

ო, ეს მე თვითონ...

სხვის შეწუხება,

რა საჭიროა, აბა მითხარით,

გაკაფე ტყე-ღრე გაუკაფავი

და მე სამარე –

თვით გავითხარე,

ა, ეს წიგნია ჩემი საფლავი.

1993

თვალი მომეკრა მსურდა უფლისთვის,
ამდენი ჭვრეტით –
რწმენის ცა გაცვდა,
და არრა მოჩანს, აღარ მინაობს,
ჩემი ღამაზი ფიქრი და განცდა
წუხს უმიწაწყლოდ და
უბინაოდ.

1994

ამოქლოშინდა მაღალ ნაპირზე
დუმორეული და სირბილით
ულვთოდ დაღლილი,
ზღვა გრივალების მონა-მორჩილი,
და მერე უკან გაძუნძულდა
ნაცემ ძაღლივით,
ლაჯებში ტაღლის კუდამორჩილი.

1974

ჩვენც ვეცადოთ...

სხვა რამეზე,

ნულარ გადავიტანო აქცენტს,

საყელოზე ხელი ვტაცოთ,

ჩვენ მანამდე

ვივაჟკაცოთ,

სანამ იგი ბეჭზე დაგვცემს.

1992

ვარძია

სიცოცხლის ძვირად დამფასებელმა
და სიკვდილის მოიფუემან,
ნახა ადგილი და სთქვა:
გამძლეა!
კახთა და რანთა და აფხაზთა მეფეთ –
მეფემან,
ღვთისადმი ღოცვად გამოკვეთა კლდეში –
ვარძია.

1978

შავი ზღვიდან მოტანილი,
ცამ ღრუბელი კვლავ დაწურა –
შორეული
ტრავმოტანით,
და დილის მზემ, ვით ქალწულმა,
უცებ აიყარა ტანი.

1981

ბედი

“სიცოცხლეში თეთრი გედი,
მხოლოდ ერთხელ მღერის”,
გალაკტიონი

ფრთაგაშლილი –
სიკვდილს მღერის,
აიტანა გედი წერამ,
დასდებია დარდისფერი,
და უცქერის ბედი –
ცერად.

1989

იასამნების შადრევნები

საქართველოს ცა ისეა ლურჯი,
 არა ჩანს ცის და მიწის სამნები,
 თითქოს ორი ტბა ერთმანეთს ერთვის,
ხოლო თბილისში,
ზამთარ-ზაფხულ ჰყვავიან თეთრად,
ცადაწვედილი შადრევნების იასამნები.

1970

ფრთები

ოცნებასავით გაეჩნდი ფრენისთვის,
და ცის სიმაღლე აღარ
მასვენებს,
არც ზღვის სიღრმე და თავგანწირვა
თეთრი აფრების,
მეტი რა გითხრა, რა გაგახსენო,
მარტო ფრთები ვარ...
სხვა არაფერი.

1995

შინ არ შემოდის,
მთელი ღამე გარეთ დგას მთვარე,
სცივა და თოვლში უხმოდ ცახცახებს...
ცაზე სიბნელის არ ჩანს ლაფარო
და არც ღრუბლების შავი ნასახი,
დიღამდე თავი რომ შეაფაროს.

1967

მას დაუხოცეს სხეებმა შვილები...
შენ კი...
ო, შენმა...
დულს ჯოჯოხეთი...
ელადიდან თუ წარსულიდან
გადმოსვეწილი,
დრუბელი არა,
მედეაა,
ჩემო კოლხეთო,
თავს რომ დაგტირის თმაგაწეწილი...

1993

გულზე აწევებთ დარდი ზეავებად
და ხმაში უდულთ ცეცხლი
და ლაგა,
როცა წვიმაა...
როცა ქარია,
მდინარეები მოიჩქარიან,
რომ მღელვარ ზღვაში დაიხრჩონ
თავი.

1971

პატარა ბორცვზე დარჩენილ საფლავს,
გადავიწყების –
დაჰბრუნავს ქარი
და ტანში უდგას გაქრობის შიში,
თუმც ხელთუპყრია მას ქრისტეს ჯვარი,
თუმც...
განისვენებს ცაცხვების
ჩრდილში.

1990

მტრობა ჩემს ქართულ მიწაზე,
უცებ ჩამოდგა მწუხრივით,
მაგრამ მე სინდის-ნამუსის
ქული ვერავინ მომხადოს!
სამშობლოს ბედზე წუხილი –
თავქვეშ მიგია თოქალთოდ.

1995

მარად ელვარე კალმის მახვილით,
ბობოქარ უამთან
დიდახანს იომეს...
აწ ჩვენს ხსოვნაში დააბოტებენ –
რუსთაველი და გალაკტიონი,
ბაირონი და
ხრისტო ბოტევი.

1994

მაოტი და მარბიელი,
მარად შმაგი და ხენეში,
ქარიშხალი –
ღრუბლებს რკალავს,
ცა
კი მთვარის სამეღნეში
აწობს ეღვის
ოქროს კალამს.

1971

მდინარეები

მთა –

სიცოცხლეა,

ზღვაა –

სიკვდილი,

ყველა მდინარის,

ბინადართ ცისკვეშ,

და ღმერთის გარდა არავინ იცის,

რად იჩქარიან ისინი

ზღვისკენ?!

1986

ა, იმ მთათა მწვერვალიდან,
გულგამსკდარი ლოდები
რომ ძირს ცვივიან,
ნეტავი რა ჰკლავთ?

– მაცელია?

– არა,

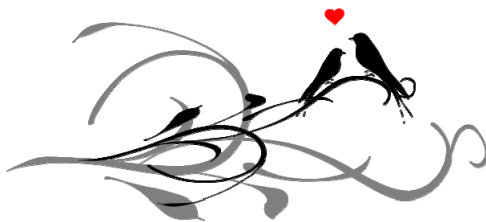
ისე სულ უბრალოდ,
მიჯაჭეული ამირანი გაბრაზდა და...
ფეხი წაჰკრა.

1978

ზღვად კოლოების დგებოდა ბინდი,
მწოდნენ სისხლს და ფიქრს,
ისეც ფერნაკლულს,
და იღებავდა ცა წვერს წითლად,
ვითარცა ალა,
მაშინ ზღვის მაღალ გულმკერდში
ჩაკრულს,
აკვანს მირწევდა ვექსინის ტალღა.

1982

არა და არა!

ჩემს ქართულ ზეცას,
ადარ შორდება –
ვარსკვლავთა ქეცი.

1988

წიგნები... წიგნები...

ღმერთთან გსურს?

ო, ერთობ ძნელია!

ნიჭი?...
მთავარი გულია,

დღეების ბალახი თიბე...
აგერ,

თაროებზე მიდგმულია,

მასთან ასასვლელი კიბე.

1991

საბრძოლო ეტლით მოვარდა ქარი
და ხმელეთს სტყორცნის
ზვირთების ლოდებს,
ცოფმორეული თავს კლდეებს ახლის,
უმზერენ მთები უვიცები
და უმეცრები,
და მთებს მიღმა კი დგას მთვარის
სახლი,
შემოღობილი ვარსკვლავების
ოქროს მესრებით.

1967

ღავით აღმაშენებელს

აი,

ახლა, გვინდა მეფევე,

ელვარება შენი შუბის,

ახლა უნდა კვლავ შეჰყარო:

ერი,

ბერი,

რუისს – ურბნისს,

აფსაზეთით გამოჰქროდე,

შენი შავრა პუნეთი

და მოხვიდე მეოცეში,

შენი დიდი მეთერმეტე –

ოქროს საუკუნეთი.

1993

დღეცა და ღამეც დასაბამიდან
ერთად სახლობენ –
ცაში ორივე,
თესენ მნათობებს ოქროს მარცვლებად,
უამი კი მიჰქრის მეტეორივით,
ყოფნას,
არყოფნა,
ნათელს ბნელი კვლავ ენაცვლება...

1984

მითხარით ზღვებო

ზვირთთა დაკუნთულ მკლავებს რომ
უწვდით,

ცა მალლა,

მალლა,

გეზიდებათ ელვის თოკებით,

მერე ღრუბლებში უხმოდ წვებით და
იფილტრებით,

ყოვლის წამლექავ გრიგალებს რომ
ამოისუნთქავთ,

მითხარით, ზღვებო!

გაქვთ რა ფილტვები?

1961

ისე,

ვით კასრებს ფერადი სარტყლები,
მთამ გადაუგორა ზღვას ელვა
რგოლებად,
სივრცეებს გადაკრა სიწითლემ აგურის,
უეცრად იქუსა...
დაახნდა ზოლები –
შიშისგან გაუსკდა ცას გული.

1964

ოქროდ მოჭედელ მზის გვირგვინოსან
ცას ვუმზერ,
როგორც სამყაროს
საწყისს,
ცას –
დამძიმებულს მნათობებით,
მოკვდავთ ლოცვებით,
და საიდუმლოს მაინც ვერ ჩავწვდი:
ცდომილთა სრბოლის,
მთათა ლტოლვის,
ზღვის მიმოქცევის.

1989

ცათამდე ამაღლებული –
კაცი ფიქრით და
ოცნებით,
დაბლა მიწაზე ვერ ივლის,
მე ვცხოვრობ ღვთით და
ლოცვებით,
მეუდაბნოე ბერივით.

1995

ვაჟა-ფშაველას

გაზაფხულზე შენი მთები,
ყვავილების გიფენს ნოხებს...
და შენ გრგვინავ არაგვივით,
რაც დრო გადის ხმას
იბოხებ.

ასპარეზად მთა არ გყოფნის,
რადგან ლექსის ზვავად მოხველ,
თვალხილული წუთისოფლის,
– თვალდათხრილო მემამბოხე!

1971

ბრძოლით დაღლილ – დაქანცულებს,
სძინავთ ზვირთებს –

გოლიათებს,
სძინავთ ქარებს –
იმათ ძიძებს,
და დილა რომ გაიღვიძებს,
ზღვა თვალებში ამოისვამს –
თოლიას ფრთებს.

1961

მოკოს კატა

მგლური ნაბიჯით შუკა – შუკა
დაეხეტება,

იცის წკვარამის
ხმით ამძაღება,

კანკალებს შიში მისგან მოგვრილი,
ნახსუბარი და ნაომარი

სოფლის ძაღლებთან

ახლა დაღლილი,

ლაფაროსთან გდია მორგვივით.

1960

აზრები

სილა რომ გააწნეს დაბერილ ლოყაზე
ქარებმა,

უეცრად გაფითრდნენ აფრები,

მაგრამ იმწამსვე

ზღვის ღურჯი

აღერდი,

აბრეშუმნარევ სხივთა ძაფებით

მზემ –

ჩამავალმა აახვეურდა.

1978

პოეტთა შორის,
როგორც არავინ,
მიწის სიმაღლე მე
განვიცადე,
შეხედეთ ლექსებს,
ვით ატყვიათ სიშორის ბუკლები,
და ამ სტრიქონებს მოაღწიონ –
მშობელ მიწამდე,
ო, ღმერთმა ნუ ქნას,
რომ დასჭირდეს სინათლის წლები.

1995

ნუღარ მიელტვით იდეალურს,
და ნურც იდეას,
ცხოვრება –
ცრემლით მოკირწყელებული
ღამის კიდვა,
გსურთ იდილია?
ის სიკვდილია,
სხვა არაფერი.

1989

✽

რომ ვეღარ გაიგოს გრგვინვა და ქუხილი,
ქარები ზღვას ყურში,
ღრუბლების –
თეთრ ბამბას უცობენ
და მიწის ხაროში კეტავენ,
ტალღებიც ნაპირთან რომ ფაციფუცობენ,
ვის ელოდებიან ნეტავი?

1960

ხელეგაწვდილი მისტირიან ხეები
ფოთლებს
და სივრცეს ფერი ედება
ტუტის,
ოდა აბოლებს ყალიონს –
ბუხრის,
მზის ჩასვლა ისმის კნავილად კნუტის
და სახურავზე კატასავით
მოძვრება მწუხრი.

1961

ჩვენს დაუვიწყარ მიცვალებულებს –
 ხსოვნად ადგანან
 სამშობლოს მთები,
ერთად არიან ძველებიც და თანაც ახლები,
ო, რა ამყენი არიან მკედრები,
 აქეთ არ მოვლენ,
 სანამ იქით არ ვეახლებით.

1959

ვერავინ მიაგნო მათ აღვილ –
სამყოფელს,
 არავინ იცის
 ქარების ბუნავი –
შიშის ზარების დამრისხავი,
ზეცის საშოში ჩაისახა მთვარის ნაყოფი,
 ზღვამ გამთენიისას შობა
 ქარიშხალი.

1982

წამოდგებოდა,

მამა დარდებს გააბოლებდა,

და იბღაველებდა დილას ბოსელი,

მზეც ამოჰყოფდა მთიდან ყურებს –

დამფრთხალ არჩვივით,

სოფლის ახლოს კი სიჩუმეში

მწვანით მოსილი –

მიტკარცალებდა სქვია*,

წყაბუ*,

და ღოფანილი.

1955

* სქვია, წყაბუ, ღოფანილი – ღვლებს სახელებია

აჰა, ზღვები

დედურ გულზე სულ რომ აწევს,
მიწის ბოდმა –
არის მთები,
კრთის –
ღრუბლები,
და მათ წუხილს,
არ აქვს ქვეყნად,
არც ნაპირი, არც საზღვრები,
მათ თვალთაგან დანადენი,
აჰა, ზღვები!

1982

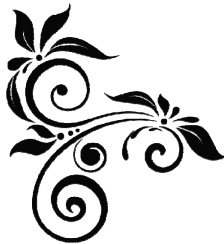
იმედებით გაფოთილი –
გაღამეკცა ღვარძლად
იფქლი,
რადგან აღარ მოხველ,
წუხელ ღამე,
შენზე ფიქრით,
გული მოვიოხე.

1985

ის პოეზიის ტაძარში მოვიდა
 ღამე ნათევი,
 ამურის ისარნაკრავი,
და დაკლა თავის საკლავი,
 დაანთო თავის სანთელი.

1994

პრილი მთაში

დაირტყეს გულზე ზღვათა მჯიდები
და მიატოვეს ჭიუხიც,
ეხიც
ჩანჩქერებმა და დაიწვიტეს ყინულის ნერვი,
სიჩუმის ციდან დაცურდა
მეხი,
მისმა ავმა ხმამ გაბზარა ცის –
ვეება ქვევრი.

1986

მოსწეინდა,
მაგრამ ვერ მიატოვა,
ის მასთან არის,
ვინც რომ უთხრიდა
ნიადაგ,
თავის გულში სამარეს,
და მოყვავილე მოგონების ბაღის კუთხიდან
სურნელს კვლავ აფრქვევს
იასამანი.

1990

ებრი და ქართუ

ათასწლეულთა იქიდან მოჩანს
ებრის და ქართუს
დანთებული სიტყვის კოცონი
და ოქროცურვილ ჩემს ენას ქართულს –
ცად აწვდილ ვარჯს და
ფესვებს ვუკოცნი.

1989

მარტყოფი და ტაშისკარი

როს აჩრდილი გაიელვებს

ველზე, –

დიდი მოურავის,

მარტყოფი და ტაშისკარი,

მის წინაშე ქედს კვლავ იხრის...

და დილაძე უსმენს მტკვარი

სააკაძის რაშის ჭიხვინს.

1993

ჩამოსულან და...

მრეველი ღრუბლების

ტირიან...

და ცრემლს ვეღარ იშრობენ...

რადგან მშობელი ცა არარაობს,

ზღვა

კი კალთაში უზის

ზღვის მშობელს

და უნანაეებს პალმის მარაოს.

1967

არასდროს გვინდობს...

წუთისოფელი,

ფარსადანივით მარადუამს გვმუხთლობს,

რა ვქნათ,

ჩვენი დღე გაგვაქვს ასე

კარგად თუ ავად,

და ჩვენ მოკვდავნი, ცხოვრებად ვუხმობთ:

სიცოცხლისა და სიკვდილის

კამათს.

1989

ცას მოწყვეტილი,
როგორც მნათობი,
უსასრულობის ლაბირინთებში –
გზა დამეზნევა
და გავიჩრები,
ცის მღვრიე ზღვაში –
დღე და ღამის
ნავს მიაცურებს
დრო,
მზის და მთვარის დიდი ნიჩბებით.

1963

ორბელიანის წიგნის ფურცლებზე
ლოპიანა და...

ორთაჭალის ცოცხლობს ბაღები
და აფრქვევს სურნელს –

“ძველი დიდების!”

მტკვარი კი წარსულს მღვრიე ტალღებად,
კასპიის ზღვისკენ მიეზიდება!

1978

ამ ტიალ წუთისოფელში –
ვდგავარ უხმლოდ
და უფაროდ
და შენ არარას გიჩივი,
თუმცა შენ ყოველს გწამებენ,
და რა შუაში ხარ, უფალო,
ქვეყნად გზის მეტი რა იყო,
მაგრამ გზა ესე –
წამების,
მე თვითონ ამოვირჩიე.

1958

ცხოვრება კი მდორე ზღვაა,
არც იკლებს და
არც იმატებს,
თუმც თვეები ჭიქა,
ჭიქა,
საუკუნის ჯიქანიდან –
აწველის შიგ წელიწადებს.

1968

ვაჰ, სოფელო!

დარჩენილ დღეებს,

მშიერ – მწყურვალნი,

აღარ ვზოგავთ და ვილუკმებით,

სანამ ყელში არ გაგვეჩხირება

კუთვნილი ღუკმა უკანასკნელი,

ყოფნაც,

არყოფნაც,

იღრინება, როგორც ძუკნები –

ხვადებზე გადასკვნილი.

1995

ცივა...

და ბარტყებს შავი ნაბდები
წამოუხურავთ ტანზე მეცხვარის,
წუხელ არიან გამოჩეკილი.
და ჩემს ოდის სვეტს –
ბუდე მერცხალის,
ისევ მოუჩანს “ფისტონჩიკივით”.

1954

წინაპრის ძახილი

ეს ელვა კი არა,

არის ძახილი,

ხმალდმართული ჩვენი წინაპრის:

– სატანამ ხელი საქართველოს ისევ
დარია!

პატარა კახი –

მოვა ირაკლი

და ვით ჩამოხსნა,

კვლავ შეაბამს

კარებს დარიალს!

1993

მითრა

ზვირთები კვლავ სვამენ ქარებს
და წყვდიადში გადამითურა
ზღვა,
ანჩხლი და ბრაზიანი,
მზის კანდელოთ მოდის მითრა,
ცა –
ნათელს რომ აზიაროს.

1989

სანამ ისმის რუსთაველის –
ვეფხის წიგნში
ლომთა ბრდღვინვა,

ღე,

გაიგოს მტერ-მოყვარემ,
ვინ ვიყავით...
დღესაც ვინ ვართ,

ღე,

იცოდნენ, რომ სამგლეთი,
კვლავ არსებობს ამა სოფლად,
დრო მოვა და...
მგლებს აღგეთის,
ერთ ლუკმადაც არ ეყოფათ!

1992

შორით მოვარდნილ ცეცხლის
ქარიშხალს,

ბევრჯერ უცვლია ქართულ ცაზე
მზე და ამინდი,

დაუწვავს იგიც,

რაც ვერ დაწვა სპარსმა, არაბმა.

რას იზამ,

ჩემო,

საქართველო დასაბამიდან,

ასე ებრძოდა ჭირს,

სიკვდილს და დავიდარაბას.

1993

გვალვიანი წელიწადი

ტუჩგამსკდარ მიწას წყალი მოსწყურდა,
შავი ღრუბელი –
მიწას მოშივდა,
გულხელდაკრევით წევს ინახად
სათეს-სახნავი,
და ცის მაღალი ბროლის კოშკიდან –
ისევ ხშირ-ხშირად იცქირება
ფერმკრთალი ელვა –
ოქროსთმიანი მზეთუნახავი.

1959

ყველა ერთად ავისრულე,
თუ მქონია რამ სურვილი,
რადგან შემწედ კვლავ მყავს
ქრისტე,
სიყვარულით დაისრული
სტრიქონს ელვით ვაგვირისტებ.

1989

ჯერ ერთად ვართ,
ერთჭერქვეშ,
მაგრამ მერე იკითხეთ,
როს იწვიმებს...
ითოვებს...
როცა მოვა იგი დღე,
ჩვენ რომ დაგვათითოვებს.

1993

სამშობლოს მთები,
როგორც დევები,
დგანან უვნებლად,
ატმები ვარდისფერი ბაგეებით, –
ჩვენ გაზაფხულზე
გვეჩურჩულება.

1988

სიბნელის მიღმა,
კონტრაბანდით,
მთვარე,
ღრუბლებმა კვლავ გადამალეს,
და ვარსკვლავებიც სადღაც მიდიან...
ბღავის ნახირი...
და სინათლეს ყივის მამლი,
თენდება!
ღამე ბეწვზე ჰკიდია.

1988

მხარზე დავადე მარჯვენა ხელი,
ყველაზე უფრო კაშკაშა მნათობს
და შევაფარე თავი მის უბეს,
და ჩემი მზერის სიშორე ათბობს,
ვარსკვლავების გაყინულ
ზურგებს.

1988

ტანზე ხასხასა მოსავთ სიმწვანე,
თვალაპურობილებს ზეცისკენ
სეველით,
აღარ არსებობს მათთვის ასაკი,
თუმც ენატრებათ ბევრჯერ ვასაკებს,
ლოტრეამონის “გომბეშოს” ბედი.

1966

ქარი უეცრად მოვარდება
და ეჭვიანობს,
როცა დაღლილი ცხელ ქვიშაზე მივწვები
ზღვასთან,
ტალღების ჯოგი ჩემსკენ იურვის...
და მე, როდესაც არა ვარ მასთან
სანაპიროზე ზღვა ბოლთას სცემს
და ნერვიულობს...

1982

შუაღამისას ცა ნამიანად –
ზღვაში ჩაბერტყა
ჭექა-ქუხილმა –
ღელვის ნაპირზე ბროლად მიშლილმა,
და როს გათენდა,
ჩაიარა ცელქმა ნიაგმა,
დიდი გრიგალის უნაზესმა შვილიშვილმა.

1957

ჩვენს კეთილ,
მოსუც მიცვალებულებს,
გულზე აყრიათ სამშობლოს მიწა,
არც ვარდი აკლიათ
და არც იები,
ეფარებიან...
და იმხელა კედელი იცავთ,
თითქოს ეშინიათ გაცივების.

1961

შორს...

მთების გადაღმა გაფრინდნენ
ღრუბლები

და გადაუარეს ზღვებსა და
მწვერვალებს...

ნაპირთან ტალღები სიბრაზეს მალავენ,
ცის სამეღნეში კი მთოვარის
კალამი

ჩააწო მწუხრმა და...

წერს ღამეს.

1959

იცის ხორგამ და იცის დარჩელმა,
როს გაიფურჩქნე და ამიყვავდი,
შენ აკეთებდი ჩემზე
არჩევანს,

მაგრამ სხვისი ხარ...

“მასზე” მეტად,
მე რომ მიყვარდი,
ამის მოწმეა ცა – თუთარჩელა.

1957

წუთისოფელი ასეა

ზამთარს ცელის ზაფხული,

სინათლეს –

წყვდიადი...

სიკვდილის წისკელით,

სიცოცხლე იფქვება,

და ხმები მოისმის ზარის და ნადარის:

“რაიც ყოფილა იგივე იქნება,

არაფერია მზისქვეშ ახალი”.

1988

დიდხნის არა,
ერთ დღის უნახავს,
როს მიხილავდა,
ზღვა მაშინვე
ფეხზე დგებოდა
და სულს მიტკობდა ქარის დაირით,
მეგონა
ახლაც ისევ ისე
დამიხვდებოდა,
მაგრამ დამიხვდა სევდიანი,
სულ სხვანაირი.

1986

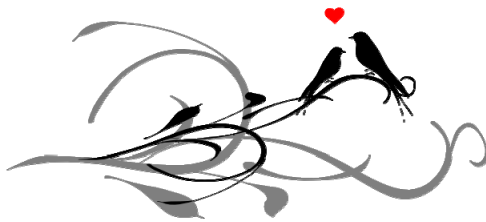
ელვის ფრჩხილებით პირს დაიხოკენ
და დედურ მოთქმით,
“ზარით, ღრიალით”,
დამიტირებენ როცა ქარები,
მაშინ სხვათაგან მიუკარები –
ზღვა დამიფარავს.

1962

ბაღად აქციეს უდაბნოები
ხელეებმა ნიჭის...
ჭკუამ...
გონებამ...
ცაში აზიდეს კაცის დიდება, –
ფარაონებმა?
არა, მონებმა,
ხუროთმოძღვრებმა პირამიდების.

1957

რადგან საწუთრო არ მინდობს,
მარადისობის მდომელი,
ამომაქვს ფიქრი მადნებად...
თუმც მათოვს თოვლი,
რომელიც,
აღარასოდეს გადნება.

1989

სამშობლოს ცა –
კვლავ სწეურია,
და ფიქრების ბოჩოლები,
მნათთა ჯიქნებს ღამით სწოვენ,
სიყვარული არწყულია,
გულს ღახვარი –
განვიწონე.

1965

აღარ შორდება წამითაც,
თან სდევს სიკვდილის
აჩრდილი
გრიგალ-ქარების ჭენებით,
და...
ქარიშხალში გაჭრილი
ზღვა –
სამარეა გემების.

1984

ბედი,

მას ჩემთან ვერ შეაუღლებს,
ის ჯოჯოხეთში რჩება ჩვეულში,
ეს ჩემზე უკეთ,
აბა ვინ იცის,
სამოთხის კარს რომ არვინ გაუღებს
ჩემს სულს და შიგნით
აღარ შეუშვებს.

1990

მწუხრის გზაზე

სივრცისა და შიშის შუა,
გაწოლილა ცა და მიწა
არ ისმის “ხმა სამარიდან”,
ჩანს არავინ...

მწუხრის გზაზე,
მზე შემომხვდა,
პირი მანაც ამარიდა.

1991

მამულო ჩემო,
მუდამ გფარავდეს,
ჯვარი –
ლაშარის,
ხატი –
ხახულის
და გორგასალის ფარ-მუზარადი.
მე,
სიყვარული შემონახული
მაქვს..
და მექნება შენთვის მარადის.

1979

მზე ჩაესვენა...

თმას იწეწს ქარი...

ზღვა თავს იკლავს და კლდეს

ენარცხება,

ელვის მახვილი სივრცეებმა გულში

ჩაიცვს,

სასაფლაოზე მდგარმა ცაცხვებმა

ამოიგმინეს... და ყვაეების

შავი ჩაიცვეს.

1959

სინათლეჩამდგარ სიშორის თვალში
მეტეორების არის
თარეში...

ღამე კითხულობს ვარსკვლავების
ეპიტაფიას,
და ცის ბობოქარ
ოკეანეში –

ნალევა მთვარე –
ნავს ჰგავს აფრიანს.

1959

მარადიული ქალაქი

აჰა,

ქალაქი მარადიული,
ყოველის მქონეთა
და... უპოვართა,

და,

აი, ახლა,

მიტოვებულ მცირე ბორცვიდან –
ტირილის შავი დელგმა მოვარდა,
წივილ-კივილის
ჯარი მოცვივდა.

1979

რომ დახატოს გათენება,
ვარსკვლავების
ფერად ფანქრებს,
აისამდე დილა წათლის,
გლესკაცივით მერე დილა –
გადმოდგება მთებზე
ქართლის,
შუბლზე მზის ხელს მოიხრდილავს.

1978

ნეტავ ვინ იყო

ტანზე მათხოვრის ფლასი ემოსა
და ჩემს წინ იდგა
ხელეგაწვდილი,
თვითონ უპოვარს მთხოვდა წყალობას:
ო, იქნებ ჩემი ხმაც მიაწვდინო
და შეუერთო მნათობების
ციურ გალობას...
სიყრმის დროინდელ მოჩვენებას
როცა შეგუგული,
ნეტავ ვინ იყო?
ვფიქრობ შიშით
გულბორგნული.

1994

გამოარღვია საუკუნის მღვრიე ტალღები –
თავისუფლების
ამაყმა გემმა
და მოაყვირა...

მაგრამ ამდენი ბრძოლით დაღლილმა,
ვერ გაიღვიძა სამშობლომ ჩემმა.

1990

მთიები

მთვართ გადაშლილ ღამის რვეულში,
მეტეორები –
ოქროცურვილ ხაზებს ავლებენ...
ქარები ღრუბლებს თავს აფარებენ,
და ციმციმებენ ცაში მთიები –
ანგელოზების ნატერფალები.

1984

სიცოცხლე ჩვენი მოჰგავს ელვას –
ნათელს მოგვაფენს,
როცა იელვებს...
და მერე ჩვენზე სამარადისოდ
ამეფებს წყვილადს,
სიშორეს და სიცარიელეს.

1961

სამძიმარი

“ავიღეთ სენაკი, ზუგდიდი, ფოთი...”
გაზეთებიდან.

ეგროსის არ ესმის ქართუს,
და ძმის მკვლელ ბრძოლაში

გართულს,
ყოფნა არ ექნება იოლი,
ინგირს კვლავ უცხადებს სამძიმარს,
აქ,
ადრე მცხოვრები სამი ძმა:
პალეოლით!

მეზოლით!
და ნეოლით!

1992

თავს არწივი დაგვტრიალებს –
ვაჟასი თუ ჰანიმედის,
ფიქრშიც ბნელა...
და ტიალი,
არც შარა ჩანს, არც იმედი,
რადგან ჩვენი სიყვარული აიღურსა,
დაიღურსა,
სიძულვილის გზას გაჰყვება
და წყალს დაღვეს
ჩაიღურსა.

1993

აქილესი

ცა მოჭედილი ვარსკვლავებით
ჩემი ფარია,
ელვა – მახვილი,
და მიხარია სივრცეს რომ ძრავს ჩემი
სახელი –
აქილესი!
და გაგონება ტანს მაურუოლებს
“ბატას”, “ლილესი”,
რადგან ღაზი ვარ თუ პელაზგი
ეს სულერთია,
კოლხ-იბერთა ვარ ნაშიერი.

1962

ფრთას გაკრავს ღამის სიშავეს,
სიცოცხლესა და
დილის მადლს –
მოჰფენს ქოხსა და სასახლეს,
როდესაც ბაღში განთიადს,
შაში რომ გაიჭახტახებს.

1987

ღრუბლებში ღამის შავი ხევია
და კლდიან კლდეზე,
ო, სულ იოლად
ისკუპებს ელვა –
დამფრთხალ შვლის ნუკრად,
მთვარე კი,
როგორც მევიოლინე
ზის ცის დარბაზში და ნათელს უკრავს...

1972

სადაც დაუკრავდი,
ამოჩქეფდა აზრი ანკარა,
კალამი არა,
კვერთხი მეპყრა მე
ჯადოსნური,
და ლამაზ დღეებს სიყვარულის ოქროს
ვაგლებდი...
ჩემი ცხოვრების შუადღეც მოსულა
და...
გადახრილა მზე დასავლეთით.

1991

ნადირ შაჰი

ქართველს, დედა-წულიანად,
რომ მილაღავს,
როგორც ფარას,

შაჰი მართლა ნადირია...

და...

მარაბდის ველს რომ ფარავს,
ნისლი არა,

აქ დაცემულ –

ცხრა ძმის დედის მანდილია.

1992

“ოჯალეში” და “ადესა”

მისდევს თხმელებს და

კორტოხებს...

შემოდგომა კი ბაჯადლო

ოქროში ავლებს მთვარის ტოლ

მანდარინებს და

ფორთოხლებს.

1977

წყალს რომ იღებდი,
კვლავ იმ ჭისკენ
გამირბის მზერა,
ვიცი არა ხარ, და მაინც გეძებ,
როდესაც სტუმრად ჩამოვალ სოფლად,
მაგრამ რად გინდა,
ერთ კვირას ვერ ვძლებ,
დედა,
უშენოდ ჩირად ღირს ყოფნა.

1990

გადაუქროლებს სივრცეს ქუხილი,
ქათქათა ღრუბელს პარაშუტივით
უეცრად გაშლის,
და გამონდება მთვარის ბორცვები,
ვერ ვხედავ, მაგრამ,
მე ვიცი ცაში,
რომ ვიღაც ზის მესთამტყორცნელი.

1977

მსეფეაბი

ამოვლენ ზღვიდან და ტანთ მოიხურავენ
თეთრ ღამეს –
ვარსკვლავთა ღილებით
და ტყის ბილიკებს მზე შეფენილს,
ფესშიშველები და
თმაჩამოშლილები
შიშით მიუყვებიან მესეფენი.*

1961

* მესეფეაბი – ტყის ქალიშვილები, ტყაშმაფები..

მაღალ კლდედ აღიმართები,
“ვინც ალგაშენა”,
ვერ დაგშლის,
მიუვალ მათა მოლაშქრეს,
იცოცხლებ ზღვათა ღელვაში
და ქარიშხლების ქროლაში.

1994

სიმინდებს ტარო დამბაჩებივით
ჩაუწყვიათ და ყანა-ყანა
სადღაც მიდიან...
მწიფე ლეღებს კი იქვე ღობესთან,
თაგები დაბლა ჩაუკიდიათ,
აღბათ დაღლილებს,
სამზეოზე ყოფნა მობეზრდათ.

1978

სამეჩაბლო, აფხაზეთი

დაჩხაგიან ყვაე-ყორნები
და რამდენჯერ
ბარს დაჰკრავენ,
ეკუმშება მიწას გული,
საქართველოს –
ერთად უღვას,
კრწანისი და წიწამური.

1993

დადის და მწვანე ნაკვალევს სტოვებს
უხილავი,

და ოქრონარევ ემბაზში

ავლებს

მთებსა და კორდებს,

სოფელს და დაბას,

და ტანაშოლტილ შავგვრემან ალევებს

აცმევს მომწვანო ნაჭრებისგან

შეკერილ კაბას.

1984

მარადისობის სიხუმეს ვერთვი...
ქართულ ცას –
მარად სიმაღლე შვენის...
ზღვისკარად ვწევარ და “ათას ერთი
ღამის ზღაპარს”
კვლავ
მიყვება მთვარე –
ვარსკვლავთა ენით.

1959

ციცინათელები

გულდამიძებული ჯვრებით და
ლოდებით,

აქ,

საფლავებია სომხების,

ბერძნების...

და ღამის წკვარამში რომ ციმციმებენ,
მიცვალებულთა სულებია –

ციცინათელები,

ისინი თავიანთ მოყვასებს ეძებენ.

1992

ჩვენთან მეუფობს მზე და მთვარე
და ვარსკვლავები...
ყოფნაც...
არყოფნაც...

და იმას იქით –
არავინ უწყის თუ რა არის,
ვერ წვდება ფიქრი.

1988

სიხარულისფრად ჰკიდია ბაღ-ვენახს
ქარვის მტევნები,
ჩემს ქართლში
ვერავენ იხილავს
ბოგანოსა და ამბოკარს,
მხოლოდ მაშინ წუხს ტყვიავი,
საგარეჯო და ატენი,
ცა ელვის თითს რომ გამოკრავს
შავ ღრუბლებს სეტყვით დატენილს.

1974

ჩემი სიცოცხლე,
ჩემი სიკვდილი,
ტყუებია და ჩემთან არიან
და ჩემს ბედს ალბათ ბევრი შენატრის...
რომ ვარ ცოცხალი,
ცას უხარია,
და მიმწუხრისას მნათობების მინთებს
კელაპტრებს
და... დიღამდე ჩემზე ლოცულობს...

1994

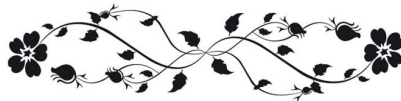
ქარებით მკლავებდაკუნთულები,
გამოყვებიან ღელვას
ძუნძულით
და უზარმაზარ ღამეს ათევენ,
ხოლო დილით კი სადღაც კუნძულთან
ერთმანეთს მედგრად ერკინებიან
ზვირთები –
ზღვების გოლიათები.

1987

ის შავი ღრუბელი –
მაგონებს ნაქურდინს,
რვაასი წლის წინ რომ
ქართლისკენ
მოქროდა...
(ქართული მიწა მას არასდროს მოშვივა),
მორთული ვარსკვლავთა ბაჯადლო
ოქროთი,
ცას მთვარე ჰკიდია
თამარის
ქოშივით.

1959

ყოფნას,

არყოფნა უდგას დარაჯად,

ფრთებს ხან დაკეცავს

და ხანაც გაშლის

და წუთისოფელს ზომავს არშინით,

რომ იბადება,

რად ტირის ბავშვი?

იქვე სიკვდილი დგას და აშინებს.

1985

ზღაპარში ეშვები იალებს –
ღორმუცლებს,
ო, ალბათ მოშივდათ,
და დევთა გრგვინვა და გრიალი –
ზამთარ და ზაფხულ
კვლავ მოისმის, –
ჩემი ლექსების ცათამწვდენ კოშკიდან.

1996

ცაში მნათობი აღარ ჭაჭანებს,
და მომთაერული
ერთი ღრუბელი,
შორს,
შეხიზნია მთას დარჩელივით,
და...
ნაპირს უცვებ მოასკდა ტალღა,
ქარიშხალს ბედად გადარჩენილი.

1965

მდვრიე არაგვი გუღამყართან,
შავი ლოდები წყალში
ცვივიან,
მაცილია თუ შიში ქაჯების?!
თავს ნულარ იკლავთ!
წყალიც ცვივა!
მთა კივის არხოტს და ეაჯება...

1979

ორფეოსის ჩანბი

“სილაში ვარდი და სილაჟვარდე” –
ჩემმა ქართულმა ცამ
შეიფერა,
სიმაღლე უხდება მზითუმოსილს,
წვიმას რომ გალობს
შიდღფერად
ცისარტყელა –
ჩანგია ორფეოსის.

1958

გულს მიწვავს ცეცხლი...
და დარდის კვამლი,
ლაქვარდ სიერცეში კვლავ მიირხევა...
ხარობს ცა –
ჩემი ფიქრთა საყანე,
ბალახი არა,
შენს ფერხთაქვეშ –
ეს მე ვისრები,
უუმდაბლესი,
რომ გცე თაყვანი.

1971

ეს რა ზამთარი მოვიდა უცებ,
ცა ძირს ჩამოდის სულ ფურცელ-
ფურცელ...

ამაყად მდგარი ნაძვის ხეები
მის წინ თავს ხრიან

სულ თითო, თითოდ,
ცივა ბელურას და სარკმლიდან უცქერის
პოეტს
და... გაბურძეგნილ ტანში გრძნობს სითბოს.

1959

მზე თავს როდესაც ზღვაში დაიხრჩობს,
მოვა გრიგალი,
გადაუხდის მას პანაშვიდებს,
ტალღა ღრიალით ცას მიასკდება,
და მოვა მოვარეც,
აღელვებულ ზღვას დაამშვიდებს,
სივრცე, სიჩუმით გაინასკვება.

1959

მწუხრი

რიდე-მანდილით მოყვებოდა
 სინათლის ბილიკს,
ნისლებში მძინარ კლდეებს –
 ფრიალოს,
 ჭექას და ქუხილს,
კარს მოდგა მწუხრი,
 დრო არს,
 ზენაარს,
 შევეხმიანო...

1989

გაქრა ყოველი, ვითა სიზმარი,
ათასნაირად იცვალა კადრი
და...
ახლა მართობს მუსიკა ბახის,
და
მე ყოველთვის ვიძინებ ადრე,
ვინ იცის, იქნებ...
სიზმარში გნახო...

1962

ფორტუნა

გალობას ჩემსას მოერთავ ლოცვის
სამკაულებით,
რომ ცას და მიწას ესმას მათი
ხმათა

წკრიალი...

სანამდის უამი რწმენის ტოტებს დაუწყებს
სხეპას,

მანამ ფორტუნას

ჩემი მუხის მფარველ ღვთაებას,
ყველა სიმღერას შევწირავ მსხვერპლად.

1992

შავითმოსილი დედის გოდება,
სიხარულის კი არ ჩანს ნასახი,
რადგან სიცოცხლის ხელით ანაგებ
პირამიდებს თუ მეფის სასახლეს
ამქვეყნიური –
იდუმალი ძალა განაგებს...

1977

ტაო-კლარჯეთი

მოველ –

ისევე,

მაგრამ არა ჩანს,

არც ათაბეგი,

არც ერისთავი,

მტერს დადგომია ღღეები მარჯვე,

მოულრეცია აქეთ კისერი,

ცრემლიან ჭანეთს,

ტაოს და კლარჯეთს.

1962

დღისით მზე მიზის თამადად,
ღამით ვარსკვლავთა მახლავს
მაყარი,
რომლებიც ცისქვეშ –
ასწლეულებს მიაგეღვებენ...
მე დავატარებ ჩემში სამყაროს –
აწეული ხელების ბიგელებით.

1977

წელიდან უეცრად ამოვიდა
და სანაპირო
მხურვალ ქვიშაზე კვლავ
გაიშხლართა
და იმშრალებს მზით დამწვარ კისერს,
ზღვა –
დედაჩემი გამორბის და მხედება
ჭიშკართან,
რომ გულში მაგრად ჩამიკრას
ისევ...

1990

არ სჭერია ხელში სკიპტრა,
არ ჰქონია
ოქროს ტახტი,
ის ლექსებმა შეინახეს
და...
ბოლოს ის ასე გახდა –
ვარსკვლავთ თანამეინახე.

1994

ღორჯო

ანკესს მოსხლეტილი ღორჯო,
შორით გდია ნაპირიდან
და ფარფლებით თვისტომს უხმობს,
ლაყუნს ბერავს და პირიდან
წყლის წუხილი წვეთავს
უხმოდ.

1960

როს მამლების ფრთების ტაშით,
შუალამე რომ ჩაივლის,
იქ,
მშრომელი გლეხის ნაცვლად,
იღებს მთვარის კომბაინი,
ვარსკვლავების მწიფე მარცვალს.

1957

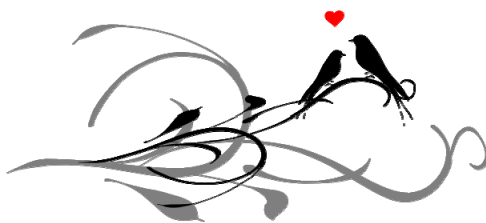
აჟ, საღღაც ბაღია სამოთხის

წამლად რომ აღარ ჩანს ღრუბელი,
გავარდეს მეხი და სული
რომ აღმომხდეს,
იქნება ჩემთვის სასურველი:

აჟ,

საღღაც ბაღია სამოთხის,
ახლოს მცემს
ხეების საამო სურნელი.

1990

შამი ტყეებისა და როკვისა

მარადუამს კამკამა ქართულ ცას,
თვალებში მწუსრივით
ჩაუქრა ნათელი –
უღელტეხილთან როკის,
და თუ ოდესმე,
დღეს უღვას ქართველებს,
“შამი ტყეებისა და როკვის”.

1992

ამბობ ათასჯერ,

ლოცვით დაღლილი:

– ამ წუთისოფლის ჩვენ ვართ

მგზავრები,

მაგრამ რას ნიშნავს, არ მეუბნები,

როცა ქალაქში რეკენ ზარები,

თუ რატომ დუმან

გარეუბნები.

1990

მძინარეს როცა მიუაღერსა,
ზღვა ქარის სურვილს
უცებ მინებდა,
და შემოიკრა დელვის ბაწარი,
ტაღლას ქვაზე თავს არტყმევინებდა,
ქარიშხალს ბევრჯერ
მეც წავასწარი.

1985

ქარი თიბავს ელვის ცელით
და დგამს ზვინად
ღრუბლის თივას,
მე,
ოცნების –
ცა მოვლილი,
ღამეც ფიქრის ტოტზე ვზივარ,
ცალდაკარგულ ოლოლივით.

1990

შუაკერის კუნძზე შემოსკუპულა
ნახშირი,

როგორც ყვავის ბახალა,

მჭადს გულში იკრავს

ვეება კეცი,

სითბოს და ნათელს იცინის ცეცხლი –
ოქროსთმიანი მზეთუნახავი.

1975

ჩემი ეზო მოჰგავს ხომალდს

აღუჩის და ატმის ყვავილს

ჩამოცვენილს –

ბაღში ბლომად,

ქარი სადღაც მიაქანებს...

ჩემი ეზო მოჰგავს ხომალდს

აკაციის –

იაღქანით.

1967

ღამე გურიანო

თოვლის ქათქათა ყაბალახით,
როგორც ფირალი,
მოულოდნელად შეგვეფეთა
ნასაკირალი.

1968

მამულისათვის დაცემულები,
მკვდრებიც,
მშობლიურ მიწას ათბობენ,
რადგან მიჰყვებათ ცეცხლი სამყოფი...
მთვარე უსინჯავს ნაიარევ მკერდებს
მნათობებს,
ვით სააკაძე თავის გმირებს –
ველზე
მარტყოფის.

1994

სულ ფერად-ფერად სიზმრებს ხედავენ,
უთრთით სიღურჯით სავესე
გულები...

და წყენას წამით არ გაივლებენ,
თოვლქვეშ მძინარი

გაზაფხულების –

სიზმრებია იაიები.

1957

საქართველო

“ერი გულადი, პურადი,
მებრძოლი შავი ბედისა!”

გრ. ორბელიანი

კორტნიდა და ძიბნიდა,
გუნდი ყვავთა და სვავთა,
მაინც იყო გულადი,
წუთისოფლის შხამს სვამდა –
ყანწითა და კულათი...

1994

გაზაფხულის მცხუნვარე მზემ,
ღია ცის ქვეშ გადიწვიმა,
სივრცე მაინც ჩაიხუთა,
მაშინ ქარმა,
ტალღა მკლავზე გადაიწვინა
და ცხელ გულში ჩაიხუტა.

1976

მამა ღმერთმა უცაბედად
გამოაღო ზეცის კარი
და გააპო ბნელი ორად,
იქუხა და...
ღამემ მთვარე,
მთის ფერდობზე გააგორა.

1961

რომ ჩურჩულებენ მწვანე ნაპირთან,
მე მესმის ტალღების ენა,
და ზღვას როდესაც ეცვლება
მხარი,
მარჯვენა მიდევს მაჯაზე ქარის
და ვაყურადებ –
ზღვის მაჯისცემას.

1992

ასჯერ თქმულით და ასჯერ ნანახით –
 ძველ ღიანდაგზე ერთ დროს
მავალი,
 ახლა ჩიხში დგას ძველ ვაგონივით –
ზოგი პოეტი –
 სხვათა მკილავი...
მე, სმენად გიწვევთ, არ გაგონილის,
ხილვად და მზერად –
 ჯერ უხილავის.

1994

მიიპარება ხევ და ხევ ღამე,
ვით ჰეროსტატე,
აღმოსავლეთის ცის ტაძარს რომ
ცეცხლი
შეუნთოს,
და... იცის “ცოდვას”
ღმერთი შეუნდობს.

1959

✽

ამ წუთისოფლად

ამ წუთისოფლად მზე არ მზეობს,
ნიჭი არ ნიჭობს,
ო, ასეთ ყოფნას,
სიკვდილი გიჯობს,
ვაჟა ეგრისელო!
“პოეტო ბიჭო!”

1994

ნაძვები ზამთარში

ძვალ-რბილში ატანთ სიცივე დამის
და კიდევ ცოტა უნდა გაძლება,
ხვალ მზე ამოვა და ყინულის წამალს
დანაყავს,
და ზამთრის ფრთებქვეშ თავდახრილი
თეთრი ნაძვები,
თავს კვლავ ასწევენ მაღლა ამაყად.

1982

გათენებას ველოდით ვით დღესასწაულს,
და მზეს იცინოდა დილა
(ღმერთო ჩემო,
დღეს ნუთუ დღეც დაკნინდა),
დედას ყველი კარდალიდან –
ამოჰქონდა ისე ფროთხილად,
თითქოს ჩვილი ამოჰყავდა აკვნიდან.

1959

ვინ მოთვლის მღვრიე ათასწლეულებს,
რომ ზედ ჩემს გულზე მოედინება,
ჩემი სამშობლოს

წარსულივით

მგმუნვარე

მტკვარი,

რომ ჩემს თვალებში დგას ქართული ცის
ეკლესია

მზისა და მთვარის

მგალობელ ზარით.

1961

არ ჩანს,
მაგრამ ოქროს ნისკარტს,
ცას –
მოელი დღე უკაკუნებს
(ხმა კი ზოგჯერ ისმის მუხად),
და ვარსკვლავი წიწილივით
ცის კვერცხს
ღამით გამოტეხავს.

1961

გლესკაცის იმედით აღესილი მთვარე,
თითქოს თოხია ოყიანი,
ცის ყანა
არ ყოფნის ლუკმად,

მე,

კი,

ვარსკვლავიანს დავცქერი
ოკეანეს,

ვითარცა მსოფლიო რუკას.

1989

აფერუმ შენს ამტანობას

ძალდი პატრონს ვეღარა ცნობს
და აბეზღებს ადამს
ევა!

არც ღვთის შიში,
არც დანდობა,
საქართველოვ!
უძღვებ ამდენ ნგრევას...
რბევას...

აფერუმ, შენს ამტანობას!

1994

დაიკარგა ყველაფერი,
ბინდი მოსავს სადამოსი –
ჩვენი ყოფნის ცას
გაცრეცილს,
არც სინდისი!
არც ნამუსი!
აღარ დაგვრჩა გასარეცხი.

1995

ჰეი, ძმობილო!

ძეო ადამის,

აგიკრავს გუდა-ნაბადი და მიხვალ

დასავლით

და მიგაცილებს მოწყენილი დღეების ქორო,

სიკვდილს დაეძებ?

მე მიგასწავლი,

ა, იმ კორტოსზე,

სასაფლაოს ეზოში ცხოვრობს.

1958

შეყვარებული ციციქა ტაღლები,
ქვიშაზე წერენ სატრფიალო
წერილებს –
ქაფის,
თვალ-ყურს ადევნებს მათ ცელქობას
მთვარე –
ჭკვიანი,
და ახლა,
როცა ვეფერები თვალებით ნაპირს,
ზღვა ფეხაკრეფით მიდის, მოდის და...
ეჭვიანობს.

1961

ცით გადმომდგარი თეთრი ღრუბლები,
აწ მივიწყებულს ჰგვანან
ღვთაებებს,
მხრებზე აცვივათ შორეული მტვერი
ქერტლივით,
ღამემ მნათობთა ოქროს ტაეებს –
დაუსვა წვიმის მრავალწერტილი.

1958

შავი ქაღალდი...

შეცხადება აურუოლებს

სოფელს...

კარიდან-კარად ფეხაკრევით მიმოდის

შიში,

ჩასაფრებულა შავი ლანდი იქ,

მიღმა მესრის,

და... ერთი კვირით გამოლადრავს მამა

ყელს შიმშილს...

ორმოცდასამში დაკლული ხბოს ბლავილი
მესმის.

1995

მემატიანე

ფარაონების

და ხელმწიფეთა

წერს ისტორიას მემატიანე,

ვისი სულები ჩაუქრობელ ომში ტრიალებს,

მათი წარსულის მოხსრეკა მას

ხელეწიფება.

1961

ბოღება

მე მგონია ყოველივე სიზმრად:

როცა ვუმზერ ქვეყნის წვას

და ქაოსს...

ღმერთს ვავედრებ ხახულსა და ტაოს,

სისხლი გაკლდა განა,

ქართლის მიწავ!

და ან გმირთა სული,

ქართლის ცაო!

1993

სარჩევი

წინასიტყვაობის მაგიერ5

მამული ჩემი.....25

კოლხო26

*** უამს მიმწუხრისას27

*** რა იყო ნეტავ28

ბერი თევდორე29

*** სისხლით მორწყულ30

*** მოყვავილე და უსამანო31

ფესვები32

*** სადღაც მიიკლაკნება ელვა33

*** ალბათ მალე ელვასავით34

*** დილას ტორებს სცემს...35

თუში36

*** მოულოდნელად როდესაც წავალ ...37

*** წუთისოფლის შხამით აღესილი38

დიონისე39

*** სულთამობრძავი ეს საუკუნე40

*** ღამის მიღმა...41

*** ვარსკვლავთა ნაკვერჩხლებზე	42
*** ასეა წუთისოფელი	43
*** ღამის ტოტზე შემომჯდარი... ..	44
*** ფერთა მუსიკის იყო მგოსანი	45
*** ქვეყნად სიკვდილი არის მეუფე	46
*** რწმენის სანთლად ანთებული	47
*** ფიფქები	48
*** გაზაფხულზე ქართლის... ..	49
დედა ქართლის	50
*** მყინვარს	51
*** სველი აქვთ კაბების ფოჩები	52
*** მშიერ მგლებივით	53
*** ღამემ მნათობების... ..	54
*** ვერ შევიტყუე ტაშისკარში	55
*** აღიდებული ღამის წყვდიადით	56
*** შორს ნუ გგონია	57
*** ახსოვს ქართლის ცას	58
*** ლელვის კოცონზე მიფიცებულს	59
*** კუს კი არადა	60
*** შენი ცხოვრების გამოქვაბულში	61

*** წუთისოფლით ვინც კი ხარობს	62
პონტო ეექსინის	63
ნასახლარი	64
*** ვჭვრეტდი სიმაღლეს...	65
*** ზღვის ძუძუს წოვდნენ...	66
*** ვინ იცის, ეს როდის...	67
*** ჯუჯა ხეები და ტანმაღალი	68
შემოდგომის მზე	69
*** გადახვეწილან ცხრა ზღვის...	70
*** წელამდე თოვლში	71
*** ქალწული დილა	72
*** ბნელში ნაშობი შენ გერები	73
*** ვფიცავ მზეს	74
*** ჩამოიქროლებს როცა...	75
*** ზღვაო, შენ ჩემო მამულო!	76
*** მაღალ დამბაზე მდგარი ეუღლად	77
ზამთრის იდილია	78
*** გამოჩნდა გემი...	79
*** მიუნდობია წუთისოფელი	80
*** როგორც სამყაროს ჭირისუფალი ...	81

PASTORALE	82
*** შეშა ცრემლებს ღვრის	83
*** აშრიადლება ღამე ტყესავით	84
*** ოქროს კბილება ბროწეულები	85
*** ელვამ გაბარჯდა ტოტები... ..	86
*** შემოპარულან წლები და... ..	87
*** რაც თავი მახსოვს	88
ზეესი და სამელე	89
*** ამ უსაშველო წუთისოფელში	90
მღვიმეები	91
*** გრიგალი	92
*** მოძღვარო ჩემო	93
*** რომ ყრია მუხის მორები	94
წიგნი “იქმენ ნათელი”	95
*** თვალი მომეკრა მსურდა... ..	96
*** ამოქლოშინდა მაღალ... ..	97
*** ჩვენც ვეცადოთ... ..	98
ვარძია	99
*** შავი ზღვიდან მოტანილი	100
გელი	101

იასამნების შადრევნები	102
ფრთები	103
*** შინ არ შემოდის	104
*** მას დაუხოცეს სხვებმა...	105
*** გულზე აწვებათ დარდი...	106
*** პატარა ბორცვზე დარჩენილ...	107
*** მტრობა ჩემს ქართულ...	108
*** მარად ელვარე კალმის...	109
*** მაოტი და მარბიელი	110
მდინარეები	111
*** ა, იმ მთათა მწვერვალიდან	112
*** ზღვად კოლოების დგებოდა...	113
*** არა და არა!	114
წიგნები... წიგნები...	115
*** საბრძოლო ეტლით მოვარდა...	116
დავით აღმაშენებელს	117
*** დღეცა და ღამეც დასაბამიდან	118
მითხარით ზღვებო	119
*** ისე	120
*** ოქროდ მოჭედელ მზის..	121

*** ცათამდე ამაღლებული	122
ვაჟა-ფშაველას	123
*** ბრძოლით დაღლილ... ..	124
ძოგოს კატა	125
აფრები	126
*** პოეტთა შორის	127
*** ნულარ მიელტვით იდეალურს	128
*** რომ ველარ გაიგოს... ..	129
*** ხელეგბაწვდილი მისტირიან... ..	130
*** ჩვენს დაუვიწყარ... ..	131
*** ვერავინ მიაგნო მათ... ..	132
*** წამოდგებოდა	133
*** იმედებით გაფოთლილი	134
აჰა, ზღვები	135
*** ის პოეზიის ტაძარში მოვიდა	136
აპრილი მთაში	137
*** მოსწყინდა	138
ეგრი და ქართუ	139
მარტყოფი და ტაშისკარი	140
*** ჩამოსულან და... ..	141

*** არასდროს გვინდობს... ..	142
*** ცას მოწყვეტილი	143
*** ორბელიანის წიგნის... ..	144
*** ამ ტიალ წუთისოფელში	145
*** ცხოვრება კი მდორე ზღვაა	146
ვაჰ, სოფელო!	147
*** ცივა... ..	148
წინაპრის ძახილი	149
მითრა	150
*** სანამ იხმის რუსთაველის	151
*** შორით მოვარდნილ... ..	152
გვალვიანი წელიწადი	153
*** ყველა ერთად ავისრულე	154
*** ჯერ ერთად ვართ	155
*** სამშობლოს მთები	156
*** სიბნელის მიღმა	157
*** მხარზე დაუადე მარჯვენა... ..	158
*** ტანზე ხასხასა მოსავთ... ..	159
*** ქარი უეცრად მოვარდება	160
*** შუალამისას ცა ნამიანად	161

*** ჩვენს კეთილ	162
*** შორს...	163
*** იცის ხორგამ და იცის...	164
წუთისოფელი ასეა	165
*** დიდხნის არა	166
*** ელვის ფრჩხილებით...	167
*** ბაღად აქციეს უდაბნოები	168
*** რადგან საწუთრო არ...	169
*** სამშობლოს ცა	170
*** აღარ შორდება წამითაც	171
*** ბედი	172
მწუხრის გზაზე	173
*** მამულო ჩემო.....	174
*** მზე ჩაესვენა.....	175
*** სინათლენამდგარ სიშორის...	176
მარადიული ქალაქი	177
*** რომ დახატოს გათენება	178
ნეტავ ვინ იყო	179
*** გამოარღვია საუკუნის...	180
მთიები.....	181

*** ქარის ქაქავა რაშებით	182
*** ნუღარ შესჩივი ღმერთს	183
*** სიცოცხლე ჩვენი... ..	184
სამძიმარი	185
*** თავს არწივი დაგვტრიალებს	186
აქილევსი	187
*** ფრთას გაკრავს ღამის... ..	188
*** ღრუბლებში ღამის შავი... ..	189
*** სადაც დაუკრავდი	190
ნადირ შაჰი	191
*** “ოჯალეში” და “ადესა”	192
*** წყალს რომ იღებდი	193
*** გადაუქროლებს სივრცეს... ..	194
მესეფეები	195
*** მაღალ კლდედ აღიმართები	196
*** სიმინდებს ტარო დამბაჩებივით	197
სამაჩაბლო, აფხაზეთი	198
*** დადის და მწვანე... ..	199
*** მარადისობის სიხუმეს ვერთვი... ..	200
ციცინათელები	201

*** ჩვენთან მეუფობს მზე... ..	202
*** სიხარულისფრად ჰკიდია... ..	203
*** ჩემი სიცოცხლე.....	204
*** ქარებით მკლავებ... ..	205
*** ის შავი ღრუბელი.....	206
*** ყოფნას.....	207
*** ზღაპარში ეშვები იალებს.....	208
*** ცაში მნათობი აღარ... ..	209
*** მღვრიე არაგვში... ..	210
ორფეოსის ჩანგი.....	211
*** გულს მიწვავს ცეცხლი.....	212
*** ეს რა ზამთარი მოვიდა... ..	213
*** მზე თავს როდესაც... ..	214
მწუსრი.....	215
*** გაქრა ყოველი, ვითა... ..	216
ფორტუნა.....	217
*** შავითმოსილი დედის... ..	218
ტაო-კლარჯეთი.....	219
*** დღისით მზე მიზის თამამად.....	220
*** წყლიდან უეცრად ამოვიდა.....	221

*** არ სჭერია ხელში სკიპტრა.....	222
დორჯო	223
*** როს მამლების ფრთების... ..	224
აქ, სადღაც ბაღია სამოთხის.....	225
უამი ტყებისა და როკვისა.....	226
*** ამბობ ათასჯერ	227
*** მძინარეს როცა მიუაღერსა	228
*** ქარი თიბავს ელვის ცელით.....	229
*** შუაკერის კუნძზე... ..	230
ჩემი ეზო მოჰგავს ხომალდს.....	231
ღამე გურიაში.....	232
*** მამულისათვის დაცემულები.....	233
*** სულ ფერად-ფერად... ..	234
საქართველო.....	235
*** გაზაფხულის მცხუნვარე... ..	236
*** მამა ღმერთმა უცაბედად	237
*** რომ ჩურჩულებენ მწვანე... ..	238
*** ასჯერ თქმულით და... ..	239
*** მიიპარება ხევ და ხევ... ..	240
ამ წუთისოფლად	241

ნაძეები ზამთარში.....	242
*** გათენებას ველოდით.....	243
*** ვინ მოთვლის მღვრიე... ..	244
*** არ ჩანს.....	245
*** გლეხკაცის იმედით... ..	246
აფერუმ შენს ამტანობას	247
*** დაიკარგა ყველაფერი.....	248
*** ჰეი, ძმობილო!	249
*** შეყვარებული ციცქნა... ..	250
*** ცით გადმომდგარი თეთრი... ..	251
*** შავი ქაღალდი... ..	252
მემატიანე.....	253
გოდება	254

ვაჟა ეგრისელი

კოლხური ფსალმუნები

100 ტომად
ტომი 26

VAZHA EGRISELI
“KOLKHURI PHSALMUNEBI”
ONE HUNDRED VOLUME
VOLUM 26

გამომცემლობის

რედაქტორი

– ბელოდი ფოცხიშვილი

მხატვარი

– სპარტაკ ცინცაძე

მხატვრული რედაქტორი

– ირაკლი შშვერიძე

ტექნიკური რედაქტორი

– ნანა ღუმბაძე

კორექტორი

– შატი ოჩიგავა

კომპიუტერული

უზრუნველყოფა

– ნანა და დათო მანდაშვილები

გამომცემელი – პაატა დოლბაია

ფასი 20 ლარი

თბილისი
2020

გამომცემლობა „უნივერსალი“

თბილისი, 0186, ა. პოლიბაოვსკაიას №4. ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@ymail.com; gamomcemlobauniversal@gmail.com